

Lasorin tuulivoimapuisto, Vöyri, ympäristövaikutusten arviointiselostus
Lasor vindkraftspark, Vörå
EPOELY/1085/2021

Lausunnot, asiantuntijakommentit ja mielipiteet/Utlåtanden, expertkommentarer och åsikter

Koosteesta on poistettu oheismateriaalit, linkit ja henkilötiedot ja viranomaiskäyttöön tarkoitetut salatut aineistot.

I sammandraget har bifogat material, länkar, personuppgifter och sekretessbelagda uppgifter avsedda för officiellt bruk tagits bort.

Lausunnot

Cinia Oy

Cinia Oy:llä ei ole tällä hetkellä radiotaajuuksia käytäviä tai kaapeleihin perustuvia viestiverkkoja Vöyriin kunnan alueella sijaitsevan Lasorin tuulivoimapuiston YVA-ohjelman suunnittelualueella. Toteutuessaan tuulivoimapuistohankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Cinian teleliikenteelle aiheutuvat haitat. Cinia Oy:llä ei ole muuta lausuttavaa edellä mainittuihin tuulivoimapuistohankkeeseen.

Digita Oy

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa.

Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja

myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Fingrid Oyj

Kiitämme lausuntopyyntöistä. Fingrid vastaa niihin tällä yhdellä yhteisellä lausunnolla. Meillä ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa nähtävillä olevista materiaaleista. Tässä kaava- ja YVA-lausunnossa ei kuitenkaan oteta kantaa sähkötekniisiin asioihin. Niitä edistetään muun yhteistyön kautta.

Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Pyydämme toimittamaan lausuntopyyntönsä ensisijaisesti verkkosivun kautta www.fingrid.fi/kantaverkko/maankaytto-jaymparisto/luvat-ja-lausunnot tai tarvittaessa sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Fintraffic Lennonvarmistus Oy

Fintraffic Lennonvarmistus Oy vastaa Suomen ilmatilan käytön hallinnasta sekä lentoreitti- ja lennonvarmistuspalveluista 22 lentoasemalla Suomessa. Toimintamme lähtökohtana on aina lentoliikenteen turvallisuus, lentojen sujuvuus ja säännöllisyys. Ilmailulaki määrää lentoesteistä siten, että rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ilmailulain 1.10.2023 voimaantulon muutoksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto selvittää osana lentoestelupaprosessia lentoesteen vaikutukset lentoliikenteen sujuvuudelle ja lentopaikan pitäjälle.

Ilmatieteen laitos

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Lasorin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostukseen, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

Huomiona kuitenkin, että sivulla 18 todetaan, että koska Ilmatieteenlaitoksen lähin säätutka sijaitsee Vimpelissä noin 75 kilometriä hankealueesta itään, niin hankkeella ei ole vaikutusta säätutkien toimintaan. Tämä ei tarkasti katsottuna pidä paikkaansa, hankealueen häiriökaiku näkyy tietyissä sääolosuhteissa säätutkamittauksissa, vaikka etäisyys onkin 75 km. Lauseet voisi korjata seuraavasti:

”Ilmatieteenlaitoksen lähin säätutka sijaitsee Vimpelissä noin 75 kilometriä hankealueesta itään, näin ollen seuraten lausunnoissaan kansainvälistä suositusta Ilmatieteen laitoksella ei ole hankkeesta lausuttavaa.”

Samoin sivulla 391 olevan lauseen voisi korjata vastaavasti.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Ilmailulaki on muuttunut 1.10.2023 lentoestelupaprosessin osalta. Aiemmin lentoestelupaa varten hakijan tuli pyytää ensin ilmaliikennepalvelujen tarjoajan (Fintraffic Lennonvarmistus Oy:n) lentoestelausunto. Jatkossa lentoestelupahakemukseen ei tarvitse enää liittää ilmaliikennepalvelujen tarjoajan lausuntoa aiotusta lentoesteestä. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pyytää lausunnot lupahakemuksen saatuaan. Selostuksessa on viitattu Traficin vuonna 2013 julkaisemaan ohjeeseen ”Tuulivoimaloiden päivämerkintä ja estevalot”. Kyseisestä ohjeesta Traficom on julkaissut päivityksen 7.9.2020.

Luonnonvarakeskus

Lausunnonsaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella metsäalueilla esiintyy yleisesti kanalintulajeista metsoa ja pyytä. Kanalintujen soidinpaikkaselvityksessä alueelta löydettiin kaksi metson soidinta. Selostuksessa kerrotaan, että kanalintujen soidinpaikat on huomioitu YVA-menettelyn aikana hankesuunnittelussa. Lähimmät voimalat sijoittuvat n. 400–450 m etäisyydelle havaituista metsasoitimista. Luke näkee, että edellä mainittu etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön. Mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi tulisi esim. tornien rakenteissa käyttää huomioratkaisuja. Tässä on syytä huomioida se, että tuulivoimaloiden väliin jäävä alue saattaa myös olla kokonaisuudessaan häiriöaluetta, mikäli voimaloiden ja tuulivoima-alueiden väliin jäävä alue ei ole herkkien lajien häiriöetäisyyden osalta riittävä. Esimerkiksi metsäkanalintujen osalta tuulivoimalaa ympäröivää aluetta saatetaan välttää tai käyttää vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes ym. 2020).

Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Useampana peräkkäisenä vuonna tehty soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinuilla, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. Myös soidinten havaittavuus vaihtelee vuodesta toiseen esimerkiksi kevään edistymisestä ja sääoloista riippuen. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten lisää epävarmuutta. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen.

Selvitysalue sijoittuu useimpien kookkaiden lintulajien kuten laulujoutsenen, metsähanhen ja merikotkan keväisille päämuuttoreiteille. Tältä osin olisi tärkeää tehdä yhteisvaikutusarviointi, joka sisältää esim. koko maakunnan käsittävän tarkastelun mahdollisista voimaloista vapaista muuttoreiteistä, joita pitkin linnut voivat turvallisesti muuttaa maakunnan läpi. Hankkeen vaikutuksia arvioidessa tulisi myös huomioida muuttoreittien mahdollinen muuttuminen. Visuaalisen havainnoinnin lisäksi voisi olla syytä hyödyntää myös satelliittiseurantaa tai tutkahavaintoja.

Hankealueella tai sen läheisyydessä on tehty havaintoja ilveksestä ja sudesta. Alueelta on ilveksen pentuehavaintoja vuosilta 2021–2022. Luke huomauttaa, että suurpetojen osalta tehdyt selvitykset mahdollistavat vain karkean arvion ko. lajien esiintymisestä alueella. Alueen merkitystä näiden lajien lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida tehtyjen selvitysten avulla poissulkea.

Selostuksessa todetaan, että tutkimusten mukaan eläimet saattavat välttää tuulipuiston alueita rakentamisen ajan, mutta palaavat entisille elinalueille myöhemmin. Luke huomauttaa, että sellaisia tutkimuksia tässä tarkastelluista lajeista ei vielä toistaiseksi ole. Selostuksessa mainitun lajiston osalta Luke huomauttaa myös, että tapauksissa, joissa elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Hieman pidemmällä, muutaman vuoden aikavälillä, voi olla yhdentekevää populaatiotasolla, siirtykö yksilöt muualle vai kuolivatko ne heti.

Luke lisää tähän, että vaikutuksia syntyessä, ne saattavat olla pitkäaikaisia. Esimerkiksi metsäkanalintujen osalta Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuisivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2020). Suden osalta puolestaan tutkimuksessa Alvarez ym. 2011, todetaan, että alustavien tulosten mukaan sudet liikkuvat tuulivoima-alueilla, mutta sudet käyttävät aluetta sitä vähemmän mitä enemmän alueella on voimaloita ja mitä lähemmäksi voimalat sijoittuvat sudelle tärkeitä alueita. Costa ym. (2018) tiivistää Portugalissa tehdyt tutkimukset ja toteaa, että tuulivoimalat ovat vaikuttaneet negatiivisesti pesimäpaikkauskollisuuteen ja lisääntymismenestykseen. Näiden tutkimusten mukaan sudet eivät palaa pesimään tuulivoima-alueille. Kun tuulivoimaa rakennettiin alle 3 km päähän pesimäalueista, joita sudet säännöllisesti käyttivät, lisääntymismenestys laski ja sudet vaihtoivat pesimäalueita jopa yli 6 km päähän. Tulosten mukaan 3 vuoden kuluttua voimaloiden käyttöönotosta, valtaosa laumoista alkoi kyllä taas lisääntyä normaalisti, mutta pesimäalueet olivat tällöin siirtyneet keskimäärin 2761 metrin päähän ja joillain laumoilla jopa 6400 m päähän tuulivoimaloista. Tutkimustuloksia tuulivoiman vaikutuksista sudelle meidän olosuhteissamme ei kuitenkaan vielä ole.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Ehdotus seurantaohjelmaksi on direktiivilajien osalta suppea. Luke huomauttaa, että seurantaa tulisi tehdä mm. muuttolinnuston osalta ja direktiivilajiston mm. ilveksen osalta, sillä alueella on selvitysten perusteella merkitystä suurpetojen reviirin osana, mahdollisesti mm. ilveksen lisääntymisalueena.

Lausunnon tiivistelmä

Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten lisää epävarmuutta. Lähimmät voimalat sijoittuvat n. 400–450 m etäisyydelle havaituista metsosoitimista. Luke näkee, että edellä mainittu etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön. Selostuksessa todetaan, että tutkimusten mukaan eläimet saattavat välttää tuulipuiston alueita rakentamisen ajan, mutta palaavat entisille elinalueille myöhemmin. Luke huomauttaa, että sellaisia tutkimuksia tässä tarkastelluista lajeista ei vielä toistaiseksi ole. Selvitysalue sijoittuu useimpien kookkaiden lintulajien kuten laulujoutsenen, metsähanhen ja merikotkan keväisille päämuuttoreiteille. Tältä osin olisi tärkeää tehdä yhteisvaikutusarviointi, joka sisältää esim. koko maakunnan käsittävän tarkastelun mahdollisista voimaloista vapaista muuttoreiteistä, joita pitkin linnut voivat turvallisesti muuttaa maakunnan läpi.

Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys

Merenkurkun Lintutieteellinen yhdistys ry (MLY) on tarkastellut YVA-selostusta erityisesti linnuston näkökulmasta ja haluaa huomauttaa seuraavista asioista:

- Alue paljastui pesimälinnustoltaan varsin monipuoliseksi. Se on eräs Pohjanmaan viimeisistä vähähäiriöisistä ja harvaanasutuista alueista, jonka luonnonolosuhteet eli kasvillisuustyyppit ovat vaihtelevia. Alueen linnustollisista arvoista on todistena 36 huomionarvoista lajia. Pesimälinnustoon liittyvistä arvoista voidaan nostaa esiin muun muassa kolmen päiväpetolintulajin, viiden pöllölajin, viiden tikkalajin sekä pikkusiepon, kuukkelin ja pähkinähakin esiintyminen.
- Pikkusieppo ja kuukkeli ovat Etelä-Suomessa erittäin harvalukuisia ja elinympäristönsä suhteen vaateliaita pesimälajeja. Kuukkeli on esiintynyt aikaisemmin koko Etelä-Suomessa. Metsätalous ja muut vanhoja metsiä hävittäneet toimet ovat johtaneet kannan lähes täydelliseen häviämiseen Kokkolan ja Joensuun välisen linjan eteläpuolelta.
- Muuttolinnustoa on YVA-menettelyssä seurattu kevätmuuttoaikana ainoastaan yhdeksänä ja syysmuuttoaikana seitsemänä päivänä. Linnustovaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa - julkaisun mukaan seurantaa pitäisi tehdä sekä keväällä että syksyllä 30 eli yhteensä 60 päivää. Mielestämme seurantaa tulisi tehdä sekä kevät- että syysmuuttoaikana 20 päivää eli yhteensä 40 päivää, koska Lasor sijaitsee lähellä monien lajien päämuuttokäytävää eli rannikkoviivaa. Päiviä lisäämällä saataisiin kattavampi otanta alueen läpi muuttavista lajeista ja parempi käsitys yksilömääristä.
- Johtopäätöksenäimme on suuren huomionarvoisten pesimälajien määrän ja yhdeksän vanhoihin metsiin erikoistuneen lajin esiintymisen perusteella, että Lasorin aluetta ei tule muuttaa tuulivoimala-alueeksi. Tämä alue monen muun voimala-alueen yhteisvaikutuksen kanssa olisi jälleen kielteinen askel varsinkin uhanalaisten lintulajien kantojen vahvistamiseksi. Tuulivoimaloiden ja niihin liittyvien teiden rakentaminen pirstoisi nykyisellään melko yhtenäistä metsäaluetta. Toimivista voimaloista itsestään sekä niiden rakentamisesta aiheutuvalla melulla ja alueelle kuulumattomilla rakenteilla olisi alueen pesimälinnustolle todennäköisesti merkittävästi heikentävä, kielteinen vaikutus. Pesimälinnustoon kuuluu tuulivoimalle erityisen herkkiä lajeja, kuten erittäin uhanalainen huuhkaja. Lisäksi voimalat olisivat merkittävä riskitekijä esimerkiksi alueella pesiville päiväpetolintulajeille.

Mustasaaren kunta, Länsirannikon ympäristöyksikkö

Väsentligt är att avgränsningen och omfattningen av kraftverksområdet samt placeringen av de enskilda vindkraftverken planeras väl så att olika slag av negativa konsekvenser för bosättning, landskap, rekreation,

miljö och natur minimeras. Placeringen av kraftverken får inte vara sådan att Miljöministeriets riktvärden för buller överskrids. Enligt bullermodelleringar överskrids inte 40 dB vid bosättning i någotdera alternativ.

Åtgärdsgränsen enligt Social- och hälsovårdsministeriets förordning 545/2015 § 12 får inte överskridas inomhus. Ljus- och skuggeffekter från vindkraftverken får förekomma under så kort tid av året, att inga oskäligen olägenheter uppstår vid de störda objekten i omgivningen, Västskustens miljöenhet använder 8 h/år som gräns. Enligt skuggningsmodelleringen uppstår inte skuggeffekter som överskrider 8 h/år vid bostäder i alternativ 2 men i alternativ 1 överskrider 8 h/år vid en fastighet och eventuellt vid flera i samband med skogsavverkningar. Ifall anmärkningar och riktvärden för buller- och skuggningseffekter följs krävs inget miljötillstånd.

Det går flera fridluftsleder i planområdet och lederna går ställvis nära vindkraftverk. Risker med islossning från rotorbladen bör beaktas i områden nära fridluftsleden, vägar och där människor kan tänkas vistas. Ett aktivt varningssystem som varnar då förhållandena är sådana att is kan bildas på rotorblad bör installeras. Angående el-överföringen från parken bör jordkabelalternativ användas vid bebyggelse och i öppet landskapsområde. Placering av kraftverken och ombyggnad av vägar inom området bedöms inte påverka andra viktiga samhällsfunktioner ur en hygienisk synvinkel.

Pohjanmaan liitto

Österbottens landskapsplan

Projektområdet ligger inom området för Österbottens landskapsplan 2040, som trädde i kraft 11.9.2020.

I Österbottens landskapsplan 2040 anvisas ingen reservering för en vindkraftspark av betydelse på regional nivå till projektområdet. Inom planläggningsområdet finns riktgivande friluftsleder och fornlämningar som fredats med stöd av fornminneslagen. I direkt angränsning finns ett skyddsområde på landskapsnivå (Pittjärv) och en riktgivande cykelled. I näromgivningen finns värdefulla geologiska formationer (Boberget–Kärrberget), område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen och som ingår i nätverket Natura 2000 (Kalapää träsk), nationellt värdefullt landskapsområde (Vörå ådal), byggd kulturmiljö av riksintresse (Vörå kyrka med omgivning), kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå (Bebyggelsegrupper i Kalapää) område för tätortsfunktioner, rekreatiomsområde (Vörå idrotts- och kulturcentrum) samt behov av ekologisk förbindelse.

Elöverföringsrutten berör bland annat en geologisk värdefull formation (Boberget-Kärresberget), nationellt värdefullt landskapsområde (Vörå ådals kulturlandskap) och tätortsområde.

Som bäst pågår utarbetandet av Österbottens landskapsplan 2050 och ett planutkast hölls framlagt våren 2023. Energiförsörjning och stenmaterialförsörjning är de teman som i första hand uppdateras. Målsättningen är att landskapsfullmäktige godkänner landskapsplanen i slutet av år 2024.

I utkastet till Österbottens landskapsplan 2050 anvisas förutom ovanstående beteckningar även en beteckning för område som lämpar sig för vindkraftsparker av regional betydelse (tv-2).

Utlåtande

Österbottens förbund tackar för möjligheten att yttra sig om MKBbeskrivningen för Lasor vindkraftspark. Österbottens förbund har bekantat sig med beskrivningen och vill lyfta fram följande.

Både Österbottens landskapsplan 2040 och utkastet till Österbottens landskapsplan 2050 redogörs väl i MKB-beskrivningen. Utöver de beteckningar som berör planläggningsområdet redogörs också utredningsområdets

förhållande till de riksomfattande målen för områdesanvändningen och Österbottens landskapsplan 2040 på ett tydligt och överskådligt sätt.

Utbyggnad av vindkraft som är av regional betydelse styrs av landskapsplanen. I Österbottens landskapsplan 2040 ligger gränsen för ett regionalt betydande vindkraftsområde vid 10 vindkraftverk. Mindre områden kan avgöras genom kommunal planläggning. Som framkommer ovan utarbetas Österbottens landskapsplan 2050 som bäst och i samband med planprocessen har gränsen för ett regionalt betydande vindkraftsområde ändrats till 7 kraftverk enligt landskapsstyrelsens beslut 12.12.2022. Det innebär att vindkraftsprojekt med 7 vindkraftverk behöver anvisas i landskapsplanen då Österbottens landskapsplan 2050 träder i kraft. I utkastet till Österbottens landskapsplan 2050 anvisas ett område som lämpar sig för vindkraftspark av regional betydelse (tv-2) i det berörda området. Men Österbottens förbund vill lyfta fram att den slutliga utformningen av Österbottens landskapsplan 2050 klargörs först när alla skeden i planprocessen gått genom.

Av de alternativ som utreds är alternativ 2 enlighet med både Österbottens landskapsplan 2040 och utkastet till Österbottens landskapsplan 2050. Alternativ 1 är inte i enlighet med Österbottens landskapsplan 2040 och det är också något större än tv-området som anvisas i utkastet till Österbottens landskapsplan 2050. Avvikelsen berör främst områdets nordöstra del, där det enligt Lantmäteriverkets terrängdatabas finns en bostadsbyggnad. Enligt MKB-beskrivningen är byggnaden i vindkraftsprojektörens ägo och avsikten är att byggnadens användningsändamål ska ändras.

I projektområdet förekommer rekreationsverksamhet året runt och i landskapsplanen anvisas också flera riktgivande friluftsleder. I den fortsatta planeringen är det viktigt att utreda och beakta projektalternativens konsekvenser för områdets användning för rekreation.

I näromgivningen finns ett flertal vindkraftsområden, som antingen är i drift, planerade eller under planering, varför det är viktigt att beakta de sammanlagda konsekvenserna dessa ger upphov till för områdesanvändningen samt för landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden. Speciell uppmärksamhet bör fästas vid de sammantagna konsekvenserna för fåglar. Österbottens förbund vill också lyfta fram vikten av samarbete vindkraftsprojekten emellan vid planering och förverkligande av vindkraftsparkerna och deras elöverföring.

Utöver själva vindkraftsverken medför nya kraftledningar konsekvenser för områdesanvändningen och miljön. Österbottens förbund ser det som positivt att projektets anslutning till stamnätet planeras att genomföras med jordkabel. Både i Österbottens landskapsplan 2040 och i utkastet till Österbottens landskapsplan 2050 rekommenderas att jordkabel används i mån av möjlighet.

I beskrivningens kapitel 1.1.3 hänvisas till Österbottens klimatstrategi 2040. Denna har ersatts av Österbottens landskapsstrategi 2022–2025, som godkändes av landskapsfullmäktige 23.5.2022.

Österbottens förbund har i övrigt inget att påpeka om miljökonsekvensbeskrivningen för Lasor vindkraftspark. Av de alternativ som utretts är alternativ 2 i enlighet med både Österbottens landskapsplan 2040 och utkastet till Österbottens landskapsplan 2050.

Pohjanmaan museo

Rakennettu kulttuuriympäristö ja –maisema

Voimaloiden lähialueella (0-7 km) sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaat maisema alueet Vöyrinjokilaakson kulttuurimaisema (kaksiosainen), joka sijaitsee lähimmillään 1,3 kilometrin päässä voimaloista länteen ja Kimonjokilaakso viljelymaisema 4,1 kilometrin päässä voimaloista koilliseen.

Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde on Vöyrin kirkko ja kirkonseutu lähimmillään 2,5 kilometrin päässä voimaloista lännessä. Alle 7 kilometrin etäisyydellä voimaloista sijaitsee lisäksi kaksi muuta RKY-aluetta, joista Kimon ruukki ja Oravaisten tehdasyhdyskunta on moniosainen. Voimaloiden lähialueella sijaitsee myös kaksi maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja neljä maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Myös voimaloiden välialueella (7-14 km) sijaitsee useita valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita.

Tuulivoimaloiden merkittävimmät maisemavaikutukset kohdistuvat visuaalisesti havainnoitaviin näkyisiin eli maisemakuvaan. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta on huomioitu vaikutusalueen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt 30 km etäisyydellä hankealueesta. Hankkeen vaikutukset ympäröivään maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön (etäisyysvyöhykkeet 7/14 km) on arvioitu havainnekuvien (11 kuvauspistettä) ja näkymäalueanalyysien avulla. Yhteisvaikutusnäköaluanalyysin avulla on arvioitu hankkeen yhteisvaikutukset lähiseudun (14 km etäisyydellä) muiden (5 kpl) suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa.

Taulukossa Tuulivoimapuiston vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön: lähialueen (0-7 km) arvokohteet sivulla 146 arvioidaan Vöyrin kirkko ja kirkonseutu (RKY 2009) VE1, VE2: "Näkymäalueanalyysin mukaan alueelle näkyy voimaloita vaihtelevasti, mutta eniten alueen lounaisosiin kirkon ympäristöön, minkä havainnekuva myös osoittaa". Kuitenkin katsotaan, että kohteen herkkyys, muutoksen voimakkuus ja vaikutuksen merkittävyys ovat kohtalaisia.

Hankkeen merkittävimmät maisemalliset vaikutukset kohdistuvat Vöyrinjokilaakson kulttuurimaiseman pohjoisosaan, ja erityisesti Vöyrin kirkon ja kirkonseudun (kuvauspiste 9) valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön, johtuen alueen luonteesta ja sen herkkyydestä. Merkittäviä maisemallisia vaikutuksia kohdistuu myös hankealueen pohjoispuolella sijaitsevaan Kimon ruukin alueeseen. Yhteisvaikutukset muiden lähistön tuulivoimahankkeiden kanssa kohdistuvat myös näihin alueisiin.

Museo katsoo, että tuulivoimahankkeen vaikutukset Vöyrinjokilaakson ja Rökiön kirkon ympäristön maisemaan ja maisemakuvaan ovat vähintäänkin suuret. Yhteisvaikutukset muiden voimahankkeiden kanssa lisäävät muutoksen merkittävyyttä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Museo toteaa aluksi, että hankkeessa on suoritettu arkeologinen inventointi ja sen täydennys ja että muinaisjäännösrekisterin tiedot on päivitetty kuukausi sitten.

Arviointiselostuksen liitteen 1 taulukon 3-1 muinaisjäännöksiä koskevista herkkyyskriteereistä museo toteaa, että Museovirasto ei ole enää hetkeen käyttänyt esitettyä muinaismuistolakiin perustumatonta kolmijakoa. Kun arkeologisen arvioitava jäännös todetaan muinaismuistolain rauhoittamaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi, tapahtuu se vailla arvoluokkia. Museoviraston aiemmin käyttämässä jaottelussa luokka 1 tarkoitti valtakunnallista muistomerkkiä, joka pyrittiin aina säilyttämään muuttumattomana ja entisöimään tutkimusten jälkeen hyvin aiempaan ulkoasuunsa.

Edelliseen viitaten museo toteaa, että osaa muinaisjäännösrekisteriin merkityistä arkeologisista jäännöksistä ollaan nyt esittämässä valtakunnallisesti merkittäviksi arkeologisiksi kohteiksi (VARK), oli kyse sitten alkuaan kiinteistä muinaisjäännöksistä tai muusta kulttuuriperinnöstä, joista jälkimmäiset on todettu vaalimisen arvoisiksi muilla kuin muinaismuistolakiin nojaavilla perusteilla. Maankäytön suunnittelun kannalta huomionarvoista on, että muinaisjäännösrekisterin kohteiden tiedot voivat päivittyä aivan kuten tähänkin asti, mutta VARK-statuksen saavat jäännökset muodostavat vahvan poikkeuksen, koska niiden alue, kuvaus ja perustelut pysyvät muuttumattomina, kunnes VARK-inventointi päivitetään. VARK-kohteet pyritään siis

säilyttämään kaikissa olosuhteissa muuttumattomina, kuten oli pyrkimys myös käytöstä poistuneen luokan 1 kohdallakin, mutta nyt kyseessä ei tule olemaan museoviranomaisen tapauskohtainen linjaus, vaan sitova valtakunnallinen kohdeluettelo, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi ja joka on huomioitava yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.

Museo huomauttaa, että Lasorin ympäristövaikutusten arvioinnissa ei ole käsitelty mahdollisuutta, että arvioitavalla alueella voi jo lähitulevaisuudessa sijaita Vitmossenin VARK-alue, joka koostuisi muinaisjäännösrekisterin kohteista, ja muodostaisi aikaisemmin rekisteröidystä poikkeavan yhtenäisen aluerajauksen. Museo toteaa, että Suomen VARK-aluerajausten yhteenlaskettu pinta-ala on suhteellisen vähäinen ollen noin 195 km² (vrt. RKY rakennusperintöalueet 2005 km², VAMA maisema-alueet 16311 km², NATURA 2000 luonnonsuojelualueet 50000 km²). Museon arvioi, että VARK-kohteiden rauhoitus tulee muodostumaan nykyistä tiukemmaksi suojeluksi ja kehottaa vertaamaan VARK-aluerajausta tilanteeseen, jossa lähimaisemaa hallitsevia voimaloita yritettäisiin sijoittaa lähimmillään voimalan kokonaiskorkeuden etäisyydelle edellä suluissa lueteltuja alueita.

Museo toteaa lopuksi, että riippumatta Vitmossenin muinaispolun varrella sijaitsevien muinaisjäännösten mahdollisesta valtakunnallisuudesta tulisi vaellusreitit muinaisjäännösten suhde ympäristöön pyrkiä jo muutenkin säilyttämään paremmin eli varautua ainakin voimalapaikan 8 hylkäämiseen.

Puolustusvoimat, 2. logistiikkarykmentti

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on käsitelty hankkeen vaikutuksia Puolustusvoimien tutkien ja valvontajärjestelmien toimintaan. YVA-selostuksen mukaan Puolustusvoimat on 8.4.2021 antanut hankkeesta lausunnon 19 voimalaitokselle, joiden kokonaiskorkeus on 270 metriä. Puolustusvoimat toteaa, että Pääesikunnalta tulee saada uusi lausunto hankkeen hyväksyttävyydestä ja selvitystarpeista, jos toteutettavien tuulivoimaloiden lukumäärä on suurempi, tuulivoimalat ovat yli 10 metriä korkeampia tai sijoittelu poikkeaa yli 100 metriä hyväksyttävyytyslauseen mukaisista tiedoista. Hankevastaavan tulee saada ajantasaisesti hanketietoihin perustuva, myönteinen Pääesikunnan hyväksyttävyytyslause ennen tuulivoimaloiden rakentamisen mahdollistavan kaavan hyväksymistä.

Viitaten lausuntoonsa YVA-ohjelmasta (3. viite) Puolustusvoimat muistuttaa, että myös tapauksessa, jossa muutokset ovat pienemmät kuin yllä on esitetty, pyydetään muutoksista tiedottamaan Pääesikunnan operatiivista osastoa. Puolustusvoimilla ei ole muuta huomautettavaa hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin.

Skogsvårdsföreningen Österbotten rf

Området där vindkraftsparken planeras består i huvudsak av skogsmark. Som aktör inom skogsbruket tar vi inte ställning till vindkraftsparker i allmänhet. Vi konstaterar att vägarna som kommer att byggas kommer att underlätta för skogsbruket.

Fallande is

För skogsbrukets del orsakar riskerna med fallande is en osäkerhet. Lossnande is från vingarna kan flyga långa vägar. Riktning och längd på fallande is kan variera kraftigt. Parken bör utrustas med system som varnar när det finns risk för fallande is. Samtidigt bör det utarbetas rutiner för hur aktörer inom skogsbruket snabbt kan få information om risksektorer, hur förfara vid risk för nedisning osv. Rutiner bör utarbetas för hur aktörer skall ersättas som vid risktidpunkter inte kan utföra sitt arbete. En del kan söka sig till andra arbetsobjekt medan andra med maskiner i skogen inte har någon annan inkomst den dagen som risk för fallande is är aktuell.

Kablar och ellinjer

Generellt önskar vi att så mycket som möjligt av kablarna inom parken ut för anslutning till elnätet skall grävas ner för att minimera att skogsmarken lämnar oproduktiv. Ifall luftledningarna byggs önskar vi av samma anledning att de byggs på höjden.

Suomen Erillisverkot Oy

Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri ry

Lasor Vind Oy Ab suunnittelee tuulivoimapuistoa Vöyrin kuntaan. Hankealueen pinta-ala on noin 2 360 ha. Hankealueelle rakennetaan enintään 19 uutta tuulivoimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enimmillään noin 280 metriä. Suunniteltujen tuulivoimaloiden yksikköteho on enintään 8 MW. Kokonaisteho tulisi 19 voimalalla tällöin olemaan noin 150 MW ja arvioitu vuotuinen sähkön nettotuotanto noin 400 GWh luokkaa.

SLL Pohjanmaan piiri katsoo, että Natura-arvioinnissa on todettu estevaikutuksen lisääntyvän varsinkin muuttolintujen kohdalla niiden lentäessä Natura-alueelle. Yhteisvaikutus muiden tuulivoimahankkeiden kanssa lisää estevaikutusta. Toteamme myös, etteivät luontoselvitykset ole riittäviä varsinkin direktiivilajien osalta ja arviointiselostuksesta puuttui erillinen liito-oravaselvitys. Useiden lajien kohdalla tarkkailua tulee tehdä useana peräkkäisenä vuonna. Ravintotilanne ja muut olosuhteet reviirillä vaihtelevat vuosittain.

Hankealueelta ja sähkönsiirron alueelta on selvityksen aikana löydetty useita liito-oravalle hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Osa näistä oli asuttuja elinpiirejä ja osalla havaittiin merkkejä liito-oravan liikkumisesta ja ruokailusta. Näille alueille ei voida rakentaa tuulivoimaa. Liito-orava on EU:n luontodirektiivin IV (a) laji, minkä lisäksi se on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) Suomessa. Luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua vaativia levähdys- ja lisääntymispaikkoja ei saa hävittää eikä huonontaa. KHO on antanut päätöksen (2451/2023), jossa se ottaa kantaan EUT:n päätös C/477/19 Mikä tarkoittaa: aikaisemmin tunnistettua lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää, jos alue edelleen soveltuu liito-oravalle, vaikka merkkejä liito-oravan esiintymisestä tarkastaessa ei löydettäisi -> asumaton paikka on edelleen suojeltu.

Luonnonsuojelulain ja luonnonsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1066/2023) mukaisia päätöksiä tehtäessä on otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden merkittävän häviämisen tai häviämisen riski, vaikka asiasta ei olisi luotettavaa tieteellistä tietoa (luonnonsuojelulain 7 §). Liito-oravan siirtymisreitit on myös suojeltava. Koko hankealuetta on tarkasteltava perusteellisesti, jotta liito-oraville jää puustoisia vaelluskaistaleita soveltuvien elinympäristöjen välille.

Varovaisuusperiaatteen mukaisesti liito-oravakartoituksia tulee tehostaa ja jatkaa, jotta kaikki lajin kulkureitit, lisääntymis- ja levähdyspaikat voidaan paikallistaa. Lisäksi liito-oravan esiintyminen tulee selvittää useina peräkkäisinä vuosina, jotta saadaan tarkempi kuva elinpiireistä. Yhden naaran lisääntymis- ja levähdyspaikat vaihtelevat ja niiden koko on 4–6 ha, joten lisääntymis- ja levähdyspaikan turvaamiseksi ja varmistamiseksi, tulee jättää riittävästi lisääntymismetsää mutta myös vaellusreittejä. Viittaamme seuraavaan tutkimukseen: Wistbacka Ralf, Uhanalaisen liito-oravan (*Pteromys volans*) populaatioiden seuranta ja suojelu – viitteitä kestävänsä metsätalouden kehittämistyölle, Oulun yliopiston tutkijakoulu; Oulun yliopisto, Luonnontieteellinen tiedekunta Acta Univ. A781, 2023.

SLL Pohjanmaan piiri katsoo, ettei merikotkien törmäysriskien minimoimiseksi riitä pelkkä voimalapaikkojen poistaminen. Merikotkan ja sääksen osalta alue muodostuu liian ahtaaksi, vaikka hankevaihtoehto VE2

toteutettaisiin, kun huomioidaan ympärille suunnitellut ja tuotannossa olevat tuulivoima-alueet ja niiden yhteisvaikutus. Linnusto on alueella runsasta, jolloin lintujen törmäysriski nousee huomattavaksi, jos tuulivoimala sijaitsee pesäpaikan /yöpymispaikan ja ruokailualueen välissä, tällöin linnut lentävät yleensä matalalla voimaloiden ohitse. Hankealue on monen lintulajin muuttoreitillä. Tulevaisuudessa emme voi tietää kuinka muuttolintujen reitit tulevat muuttumaan, kun lähiseudun tuulivoima-alueet rakentuvat. Miten tuhoisia vaikutuksia tällaisilla ”lihamyllyillä” on linnustoon, jos tämäkin hanke toteutetaan.

Alueella esiintyviä hyönteisiä olisi tullut selvittää erityisesti kosteikkoalueilla. Tulisi myös tutkia tarkemmin, miten laajalla alueella turbulenttinen virtaus vaikuttaa lentäviin eliöihin paikallisesti. Lepakkoselvityksessä oli havaittu useita lepakkolajeja. Hankealueella on lepakoille suotuisia monimuotoisia suojaisia metsiköitä ja pienvesistöjä. Lepakkoselvitys on jäänyt tutkimusalueella yleispiirteisen selvityksen tasolle.

Myös helmipöllön esiintyminen hankealueen läheisyydessä tai hankealueella tarkoittaa metsien olevan monimuotoisempia kuin yleensä talousmetsät ovat alueella. Helmipöllö on uhanalaisuusluokituksen mukaan silmälläpidettävä ja rauhoitettu. Helmipöllö on entisestään kärsinyt metsänkäytön toimista, elinympäristöjen häviämisestä sekä ilmastonmuutoksesta. Viime vuonna professori Erkki Korpimäen pitkäaikaisella tutkimusalueella Etelä-Pohjanmaan Kauhavalla ja sen ympäristössä, oli ensimmäinen vuosi 50 vuoteen, kun helmipöllöllä ei ollut yhtään onnistunutta pesintää.

Luken meta-analyysissä eri tutkimuksista analysoitiin 71 tutkimusta maailmalta, jotka oli tehty tuulivoima-alueiden rakentamisen jälkeen (Tolvanen A., Routavaara H., Jokikokko M., Rana P.: Review, How far are birds, bats, and terrestrial mammals displaced from onshore wind power development? – A systematic review, *Biological Conservation* 288 (2023)). Näistä ainoastaan neljässä, vuosina 2022 ja 2023 oli yli 100 metriä korkeita tuulivoimaloita. Muissa tutkimuksissa tuulivoimalat olivat 50–99 metriä korkeita. Tutkimustuloksia tarvitaan vielä lisää nykymittakaavan mallisilla voimaloilla, joiden kokonaiskorkeus ylittää yli 300 metriin.

Tuulivoimahankkeen toteutuessa monen lajin reviirit pirstoutuvat voimaloiden tieltä raivattavan metsän ja muun elinympäristön katoamisen vuoksi. Tämä vaikeuttaa lajien selviämistä alueella. Elinympäristössä ei välttämättä elä riittävästi lisääntymiskykyisiä ja elinkelpoisia lajin yksilöitä, jotta lajin populaatio voisi selvitä jatkossa elinvoimaisena.

Luken meta-analyysissä todettiin vielä seuraavaa:

- Tuulivoimaloiden melu vaikeuttaa eläinten kommunikaatiota. Esimerkiksi pöllöjen ja poikasten viestintä pesällä estyy ja häiriintyy, kun lintujen äänet eivät kuulu.
- Monilla saaliseläimillä on todettu vaikeuksia kuulla petojen ääniä. Myös pedoilla todettiin vaikeus kommunikoida lajitoverien ja poikasten kanssa.
- Varsinkin pöllöjen ja päiväpetolintujen todettiin hylkäävän pesiä ja reviirejä, jos tuulivoimaloita rakennettiin viittä kilometriä lähemmäs.

Tutkimuksen perusteella ilmeni, että tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta ja jättää tuulivoima-alueet rakentamatta varsinkin luonnon monimuotoisuudelle tärkeille alueille, viheryhteyskäytävälle, lintujen muuttoreiteille ja niiden viereen sekä suojelu- ja Natura-alueiden ja perinnebiotooppien viereen. Riittävä suojaetäisyys on lähtökohtaisesti asetettava näihin herkkiin ympäristöihin viiteen kilometriin.

Ei vielä tiedetä miten eläimet suhtautuvat tuulivoimaloihin, aiheuttaako tuulivoimapuiston toiminta alueen välttämistä ja miten kauaksi mahdolliset haitalliset vaikutukset ulottuvat. Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja neljäntoista tuulivoimayhtiön yhteishankkeessa ”Metsäeläinten esiintyminen ja elinympäristöjen käyttö tuulivoimaloiden lähialueilla (WINDLIFE)” vuosina 2023–2027 tullaan selvittämään tuulivoiman vaikutuksia suteen, metsäpeuraan ja maakotkaan sekä poronhoitoon ja poronhoidon kustannuksiin, joten tieto

tuulivoiman vaikutuksista on tulevaisuudessa lisääntymässä. Näitä tutkimustuloksia tulisi odottaa ennen laajamittaista tuulivoiman rakentamista.

Uusi luonnonsuojelulaki astui voimaan 1.6.2023. Varovaisuusperiaatteen mukaan lain mukaisessa päätöksenteossa on kiinnitettävä huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen uhkaan, vaikka tieteellistä varmuutta kielteisistä luontovaikutuksista ei vielä olisi.

Melumallinnus ei ole riittävä, koska voimalatyyppi ei ole vielä tiedossa. Melua tulee mallintaa myös eri sääolosuhteissa ja eri vuoden aikoina. Mallinnuksessa ei ole otettu huomioon merkityksellistä sykintää, joka on oleellinen osa tuulivoimaloiden melun häiritsevyyttä, koska sitä esiintyy lähes kaikissa tuulivoimaloissa. Merkityksellinen sykintä tulee ilmi vain tietynlaisissa sääolosuhteissa. Lisäksi melupäästön lähtöarvoihin tulisi lisätä 5dB:n sanktio. Tämä seikka täytyisi ottaa melumallinuksissa huomioon, koska tuulivoimaloiden etäisyys asutukseen on usein alimitoitettu.

Hankealueesta 10 km säteelle on kaavailtu tai tuotannossa 104 tuulivoimalaa. Joulukuussa 2023 Suomi oli jo omavarainen sähköntuotannossa. Vaikka sähkön kysyntä kasvaa jatkossakin, tulee varsinkin uusien maatuulivoimaloiden sijoituspaikkoja harkita tarkemmin, jotta ympäristöjä ei pilattaisi hätiköiden. Lisäksi laskimme hankkeessa selvitetyn hiilitaseen mukaan, paljonko nämä 104 voimalaitosta tuottavat hiilipäästöjä elinkaarensa aikana. Se on noin 44500 tonnin CO₂ekv.

”Arvioinnissa ei huomioida laskennallisesti myöskään tuulivoimapuiston rakennusvaiheen maan muokkausten vaikutuksia maaperähiileen. Syynä tähän on tarvittavien maaperätietojen puuttumisen lisäksi laskentaan liittyvät hankaluudet. Tämä aiheuttaa suhteellisen merkittävää epävarmuutta esitettyihin tuloksiin, koska suurin osa metsien hiilestä on varastoitunut metsämaan karikkeeseen, humukseen ja kivennäismaahan. Kivennäismaa toimii hiilinieluna.”

Edellä mainitussa lainauksessa selitetään hiilitaseenlaskentaan liittyviä epävarmuuksia ja hankaluuksia. Vaikka hiilitaseen laskeminen on vaikeaa, se tulee tarkentaa, jotta voidaan arvioida tämän hankkeen todelliset haittavaikutukset hiilen sidontaan ja ympäristöön. Kuitenkaan selostuksessa ei mainita, missä tämän tuulivoima-alueen tuottama sähkö on tarkoitus käyttää. Missä? Myöskään ekologisesta kompensatiosta ei ole mainintaa, saati suunnitelmaa hanketoimijalta. Onko edes tuullut kenenkään mieleen, luonnonsuojelutoimet? Miten tämä hanke edesauttaa Pohjanmaan elinvoimaisen luonnon säilymistä? Entä miten hanke tuo ilmastotyötä näkyväksi, kun ei ole vaivauduttu laskemaan henkeen elinkaaren aikaista kokonaishiilidioksidipäästöä?

Pohjalaiskuntien kokonaiskuvaa katsottaessa ja tuulivoima-alueiden rakentuessa silmien eteen avautuu melkoinen ”puhtaan” energian Eiffeltornien viidakko, joka laajasti pirstoo luontoa ja heikentää asumisviihtyisyyttä. SLL:n Pohjanmaan piiri on kerännyt alueeltaan tuotannossa, rakenteilla ja suunnitteilla olevat tuulivoimat (5.12.2023). Pohjanmaan maakuntien alueelle on tulossa arviolta noin yli 6.000 tuulivoimalaa. Ala on ylikumentunut paikoin pahasti.

Meidän arviomme mukaan kaavoittajien tulisi käyttää tarveharkintaa tuulivoima-alueiden kaavoituksessa. Katsomme, että tätä hanketta ei tule lisätä Pohjanmaan maakuntakaavaan 2050. SLL Pohjanmaan piiri on linjannut hallituksen kokouksessaan, ettei se tule puoltamaan yhtään tuulivoimahanketta, joka sijoittuu noin kahden kilometrin etäisyydelle

- luonnonsuojelualueista
- Natura-alueista
- soidensuojelualueista
- pohjavesialueesta
- viheryhteyskäytävistä
- asuin- tai lomakiinteistöistä
- virkistysalueista

Hankeselostuksen perusteella ja tutkimustiedon puuttuessa voidaan todeta, että epävarmuustekijät lisääntyvät varsinkin petolintujen, liito-oravan suhteen siten, että haitat ylittävät hankkeesta saatavat hyödyt. Vaihtoehdoksi jää, ettei hanketta toteuteta VE 0 ja maakaapelointia alueelle ei tarvitse toteuttaa.

SLL Pohjanmaan piiri muistuttaa, että vihreä siirtymä on muutos kohti kestäväää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Se nojaa kiertotalouteen ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin. Siirtymä onnistuu vain, kun ilmaston rinnalla huomioidaan muut ympäristö- ja luontovaikutukset. Tämä on usein unohtunut vihreän siirtymän kiihtyessä. ”Luontohaittamaksulla, maankäytönmuutosmaksulla tai rakentamista ja muuta maankäyttöä koskevalla velvoittavalla ekologisella kompensatiolla voitaisiin toteuttaa ”aiheuttaja maksaa” -periaatetta ja hillitä luontohaittojen syntymistä ja siirtää maankäytön luontovaikutuksista syntyvää kustannusrasitusta niille toimijoille, jotka ovat vastuussa luonnon tilan heikentämisestä.” Luontopaneeli 2023

Telia Finland Oyj

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Sähkönsiirtojohtoista pitää tehdä tuulivoimahankkeen toimesta erikseen vaarajänniteselvitys lähellä olevien Telian kaapeleiden osalta (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

Väylävirasto

Väylävirasto pyytää huomioimaan hankkeen jatkosuunnittelussa seuraavat asiat.

Tuulivoimalahankkeen suunnittelun aikana on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota tuulivoimalan osien varastointiin ja kuljetusreittien selvittämiseen. Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Jos rakenteiden vahvistamiselle tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille, kuten tasoristeyskansien vahvistamiselle ja leventämiselle, todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väliaikaista siirtoa sekä liittymien avartamista. Asian osalta tulee olla yhteydessä EteläPohjanmaan ELY-keskuksen maanteiden hoidon projektipäällikköön. Liittymäluvat maanteille myöntää Pirkanmaan ELY-keskus.

Väylävirasto pyytää ottamaan huomioon tuulivoimalan osien kuljettamisreittien suunnittelussa Väyläviraston hanke- ja suunnittelukohteet, jotka löytyvät sivulta: <https://vayla.fi/suunnittelu-rakentaminen>.

Työhön, joka kohdistuu maantiehen tai tapahtuu tiealueella tai edellyttää liikenteen ohjausta ja varoittamista liikennemerkkein, on oltava ELY-keskuksen lupa. Lupa tarvitaan myös rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Työluvalla voidaan myöntää myös tieliikennelain 187 §:ssä tarkoitettu lupa tien tilapäiseen sulkemiseen silloin, kun sulkeminen liittyy tiealueella työskentelyyn. Väylävirasto huomauttaa, että ajantasainen ohje on aina tarkistettava ohjeluetelosta Väyläviraston verkkosivuilta (<https://vayla.fi/palveluntuottajat/ohjeluetelo>).

Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen L-vastuualue.

Vöyrin kunta, rakennus- ja ympäristölautakunta

Miljöinspektörens förslag:

Byggnads- och miljönämnden anser att det svenskspråkiga MKB-programdokumentet är så dåligt gjort, att nya handlingar bör uppgöras och processen tas om från början. Det är även en mycket stor brist att det bara finns ett alternativ för elöverföringen, där borde man även ha olika alternativ och jämföra konsekvenserna. Alternativa elöverföringsdragningar lär nog ha diskuterats på möten, men de alternativen framkommer inte i dokumenten.

Den svenska översättningen av MKB-programmet rent ut sagt undermålig. I texten finns förutom språkliga fel även direkta sakfel, vilket inte skulle få förekomma. Man använder fel terminologi, och uppställningen av meningar är ställvis så dålig, så läsaren har svårt att förstå vad som menas.

Dessa brister i dokumentet undergräver förtroendet både för projektansvarige, konsulten och själva MKB-processen.

I sammanfattningen står det att elöverföringen förverkligas österut, vilket är helt fel, eftersom Toby – Jussila linjen som anslutningen ska gå till går på norra samt västra sidan om projektområdet. I sammanfattningen gällande grundvattenområden nämns Ljudrabackens grundvattenområde, vilket ska vara Isomäki (1094403), och den finns på östra sidan om projektområdet, inte sydöstra som det står i texten.

Gällande tidtabellen för projektets förverkligande på sidan 28, kan påpekas att den är orealistisk, med tanke på kommande landskapsplanläggningstidtabellen.

I tabell 8 (s. 46) finns upplistade andra vindkraftsprojekt i regionen. Där saknas Storbacken i Oravais med sina färdigställda 7 möllor. Storbacken är i drift i dagsläget. I tabellen saknas också Storböten, som finns både i Vörå och i Nykarleby, där planeras 25 möllor. Sedan saknas också Trollkullen-vindmöllan som beviljats miljötillstånd, planeringsbehovsbeslut och bygglov. Projektet Kivine-Höjsal med 36 möllor saknas, där är planläggningen påbörjad. Vargitossen 11 st möllor, saknas. Där är MKB-processen i startgroparna.

Sedan finns det också fel i tabellen, Norrkangan är tillståndsbeviljad, inte i produktion. Märkenkall är under byggnad. På liknande sätt är då också bild 20 bristfällig, då flera vindkraftsprojekt saknas i bilden.

Då man jämför den finska och den svenska versionen av MKB-programmet, är bilderna inte samma i båda språkversionerna, åtminstone sidorna 51 och 52, och sidan 73, kan även finnas olikheter på andra ställen. Sedan innehåller den svenska texten stycken, som inte alls finns i den finska versionen, t.ex. s. 111, sista stycket.

Bild 37 innehåller gammal information om grundvattenområden. Grundvattenområdena har omklassificerats 2020, och tabellen på s. 81 är korrekt, men bilden på s. 82 innehåller föråldrade uppgifter.

I samband med andra vindkraftsprojekt och deras utredningar har konstaterats att fiskgjusen kommer västerifrån för födohämtning till Kalapää träsk. I kap. 8.7.5 Fågelbeståndet nämns bara avstånd till fiskgjusebon, men inget om deras eventuella flygrutter samt födosökning under häckning. Detta är något som absolut måste utredas och bedömas, hur vindkraften påverkar fiskgjusens födohämtning, inte bara häckning i området.

I stycket 8.9.2 Rekreativ användning, s 91, kan kompletteras att det finns en nydragen vandringsled som går över projektområdet. Lasorleden sammanbinder Bobergets vandringsled med Vitmossens vandringsled. I bild 44 på s. 95 är den preliminära vägtransportrutten till området inritat via Vörå centrum och Rökiö by. Bilden stämmer alltså inte överens med det som diskuterats vid mötet som ordnats för allmänheten 21.9.2021. Där berättades om en helt annan transportrutt, men den framkommer ingenstans i dokumentet. I avsnittet 8.10 om trafik, s. 94, har man blandat ihop byar, i texten påstås t.ex. att man gällande Rökiövägen har kännedom om vägens skick endast för avsnittet genom Tuckor by, emedan Rökiövägen inte alls går genom Tuckor.

I kapitel 10 bedömningsmetoder, 10.1.1. Konsekvenser för samhällsstrukturen och markanvändningen, stycket identifiering av konsekvenser, saknas elöverföringen helt. Med tanke på att elöverföringen ska dras genom skogsmark, har den konsekvenser för markanvändningen.

I texten nämns att en 110 kV:s kraftledning kommer att byggas för elöverföringen. Varken bilder hur en sådan kraftledning brukar konstrueras eller storleksuppgifter på kraftledningen har lagts till i MKB-programmet. Denna brist gör att texten inte ger rätt bild över hur stor en sådan kraftledning egentligen är. Sedan är det mycket märkligt att inte flera alternativ för kraftledningsdragningen har getts. Enligt respons som framkommit från allmänheten lär det nog finnas andra eldragningsalternativ också. Men det är också något som inte alls framkommer i dokumentet.

Att spjälka upp nationellt värdefullt kulturlandskap med en till stor kraftledning förutom s.k. Harjavalta ledningen (där även Toby-Jussila-ledningen går) kan vara svår genomförbart, med tanke på att det också finns andra vindkraftsprojekt i närregionen till Lasorområdet. Ska alla dessa parker ha egen kraftledning genom kulturlandskapet? Kommunen efterlyser samarbete mellan vindkraftsaktörer för att hitta en gemensam lösning för linjedragningen.

BMN § 55 BESLUT: Godkändes. Byggnadsinspektören anmälde intressejäv (släkt med markägare i området) och ... anmälde intressejäv (markägare i området) och båda var utstigna under ärendets behandling.

Miljöinspektörens beredning:

Efter genomgång av materialet kan följande påpekas:

Fågelinventeringen och projektets påverkan på fåglar: I kap 6.3. Utredningar, s.49, finns en lista på utredningar, modelleringar och enkäter som utarbetats samt antalet terrängdagar. Antalet dagar som uppges i tabellen verkar inte stämma överens med det som genomförts:

- Inventering av vegetation och naturtyper i vindparkens område och längs elöverföringsrutterna (5 dagar)
- Flygekorreutredning i vindparkens område och längs elöverföringsrutterna (5 dagar)
- Utredning av fåglarnas vår- och höstflytt (våren 10 dagar och hösten 10 dagar)
- Inventering av häckande fåglar i vindparkens område (7 dagar)
- Inventering av spelplatser för skogshönsfåglar i vindparkens område (4 dagar)
- Inventering av ugglor i vindparkens område (2 nätter)
- Separata utredningar av arter som ingår i bilaga IV(a) till EU:s habitatdirektiv o Potentiella livsmiljöer för flygekorre och åkergroda (2 dagar) o Fladdermusutredning i vindparkens område (6 dagar)

När man läser själva naturutredningen i bilaga 7, framkommer i stället andra uppgifter:

- Under våren gjordes observationer av flytten under nio dagar under perioden 24.3–7.5.2021. Under hösten gjordes observationer under sju dagar under perioden 27.8–18.10.2021.

- För utredningen av häckande fåglar i projektområdet användes sammanlagt 10 terrängarbetsdagar. Stora rovfåglars rörelser i projektområdet och dess närhet följdes upp under sex terrängarbetsdagar under häckningsperioden. Observationer av rovfåglar gjordes även i samband med uppföljningen av flytten.
- Utöver utredningar av häckande fåglar gjordes även en allmän inventering av spelplatser för skogshönsfåglar i området. I samband med detta inventerades spelplatserna under fyra morgnar under arternas livligaste speltid i mars–maj. Inventeringen av spelplatserna riktades baserat på studier av kartor och flygbilder samt annan tillgänglig information till sådana områden där det kan finnas lokalt sett viktiga spelområden. Inventeringen riktades till moskogsområden i fråga om tjäder samt till myrar och deras kanter i fråga om orre. Under inventeringen av spelplatser försökte man förutom direkta artobservationer även se tecken på spår av fåglar i snön, deras spillning och träd där fåglarna ätit barr. I samband med inventeringen av spelplatser erhöles uppgifter även om andra fågelarter som inleder sin häckning tidigt samt bland annat om andra djurarters snöspår.
- För avlyssningen av ugglor användes totalt tre nätter 14.3, 17.3 och 1.4.2021.
- Fladdermusutredningarna genomfördes som detektorutredningar i enlighet med inventeringsrekommendationerna för artgruppen mellan juni och augusti (Chiropterologiska föreningen i Finland 2012). Tidpunkterna för utredningen var 31.5–4.6, 10–12.7 och 10–13.8.2022. Inventeringarna gjordes under tre rundor så att tre nätter användes för rundan i juni och två nätter för rundan i juli och augusti. Detta innebär att det totalt 7 nätter användes för utredningarna.
- För flygekorreinventeringen i projektområdet användes en arbetsmängd som motsvarar två terrängarbetsdagar. Inventeringar har gjorts 23.3, 31.3, 26.4 och 13.5.2021. Artens förekomst och livsmiljöer som lämpar sig för arten undersöktes även i samband med vegetationsutredningen samt i samband med fågelutredningarna 2021 (utredningar av skogshönsfåglars spelplatser och de första terrängbesöken i samband med utredningen av häckande fåglar). Flygekorrens förekomst har inte utretts i fråga om det senaste utvidgningsområdet. Baserat på terrängbesöket (6.8.2023) kan det konstateras att markanvändning som anknyter till vindkraft inte har anvisats till skogsfigurer som lämpar sig för arten. För flygekorreutredningarna vid kraftledningsrutterna användes en terrängarbetsdag 2022 (2.5.2022) samt en terrängarbetsdag för den nya ledningsrutten i juni 2023.
- I arbetet ingick ingen separat utredning av åkergroda, men artens förekomst har observerats i samband med fågelutredningarna, som inföll i rätt tid med tanke på lekperioden. Observationerna av åkergroda gjordes 13.5.2021.

I enlighet med miljöministeriets anvisning 6/2016 Linnustovaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa: Gällande flyttande fåglar ska vårflytt beroende på geografiskt läge uppföljas minst 30 dagar i södra Finland och 20 dagar i norra Finland. Likaledes bör höstflytt uppföljas minst 30 dagar i södra Finland och 20 dagar i norra Finland. Uppföljningen av flyttande fåglar som gjorts på området är alltså otillräcklig, då man inventerat vår och höstflytt totalt 16 dagar, då det borde ha varit minst 40 dagar, eller helst 50 dagar. I och med närheten till ett nationellt värdefullt fågelområde, borde man ha satsat extra mycket på just fågelinventeringar.

Under 2022 ringmärktes tre ungar av fiskgjuse söder om det planerade vindkraftsområdet. Att konsulten sedan uttalar på informationsmötet 31.1.2024 att det skulle vara frågan om ett "övningsbo" ter sig märkligt, eftersom sådana bon inte existerar för fiskjusen.

Födosökningsflygningar för fiskjusen har alltså inte kartlagts i större utsträckning, trots att det poängterades från kommunens sida redan i MKB-programskedet.

Det finns fiskgjusbon i alla väderstreck från Lasorområdet. I andra fågelutredningar har påvisats att fiskgjusen till viss del flyger österut i födohämtning till träskan i Kalapää, Keskis och Rökas, och en del flygningar sker över Lasorområdet. Att man gjort en observation av fiskgjuse i nord-sydlig riktning i själva Lasorområdet, borde ha resulterat i ytterligare utredningar gällande fiskgjusens flygningar i området.

I Naturabedömningen s. 286, finns konflikter i texten. Först har man i texten följande konstateranden: Lasor projektområde ligger nästan vid Naturaområdets gräns, framför allt i Naturaområdets södra del. Detta ökar betydligt kollisionsrisken för många arter. Av denna orsak kunde det planerade vindkraftsprojektet orsaka potentiella konsekvenser för stora rovfåglar, svanar och tranor som häckar i Naturaområdet. Potentiella konsekvenser kunde även uppstå för fåglar som flyttar via områdena och som använder området som rastområde om de rastande fåglarna samtidigt skulle röra sig även i vindkraftsparkens projektområde eller vice versa.

Man gör tolkningar att stora rovfåglar (brun kärrhök) som finns på Naturaområdet troligen jagar österut mot de andra sjöarna, i stället för åkerområdet västerut. Slutligen konstaterar man: I sin helhet bedöms de konsekvenser Lasor vindkraftsprojekt och de sammantagna konsekvenser som orsakas för Naturaområdet tillsammans med andra vindkraftsprojekt i regionen vara lindriga, och projekten anses inte ens ha potentiella betydande konsekvenser för de naturvärden på grund av vilka området upptagits i nätverket Natura 2000.

Med en enkel kartstudie kan konstateras att det planeras tre vindparker i olika väderstreck runt Kalapää träsk. Lasor västerut, Roukus i norr och Kivine i söder. Tre väderstreck av fyra får flyghinder för fåglarna vid Kalapää träsk. De sammantagna konsekvenserna för fåglar kan inte tolkas som lindriga, då bl.a. födohämtningsflygningarna blir betydligt längre när de hamnar att flyga runt vindparkerna. Ju fler vindparker, desto längre flygavstånd, då fåglarna hamnar söka alternativa flygvägar.

Enligt Naturabedömningen i bilaga 9 har man konstaterat följande: Av projekialternativen är ALT2 på alla sätt bättre med tanke på Naturaområdet, eftersom de planerade kraftverksplatserna ligger på längre avstånd och är färre till antalet. Men på informationsmötet den 31.1.2024 sades sedan att parken kommer att byggas i olika etapper, trots att egen utredning visar vilket alternativ som är bäst med tanke på fåglar och Natura2000-området.

Ett team av forskare på Naturresursinstitutet LUKE sammanställde 84 studier från 22 länder och identifierade 160 fall med information om hur vidsträckt påverkan vindkraftverk har på olika grupper av fåglar och däggdjur. I studierna hade granskats konsekvenser som populationsminskning, förändringar i fåglars parningsbeteende, minskning av ungproduktionen och högre dödlighet bland ungarna. Forskning visar att vindkraft påverkar fåglar och däggdjur i närheten av vindkraft. Publikationen sammanställdes inom projektet LandUseZero, som finansieras av jord- och skogsbruksministeriets forsknings- och innovationsprogram Fånga kolet. Projektet undersöker de sammanlagda effekter av vindkraft, skogsbruk och restaurering av myrmarker på klimat, biologisk mångfald, ekonomi och social acceptans. I de undersökta fallen flyttade 63 procent av fåglarna, 72 procent av fladdermössen och 67 procent av landlevande däggdjuren längre bort från vindkraftverken.

- De grupper som mest konsekvent flyttade på sig var tranor (3 förflyttningar av 3 studerade fall) ugglor (2/2) och renar (6/6). De flyttade på sig i genomsnitt 5 km från vindkraftverken.
- Hos skogshöns sträckte sig påverkningsområdet i genomsnitt 5 km från kraftverken, men endast i 11 av 18 fall.
- Påverkansområdet på fladdermöss var i genomsnitt 1 km (21 flyttningar i 29 studerade fall).

- Andfåglar (6 förflyttningar av 7 studerade fall), rovfåglar (24/30), tättingar (16/32) och vadare (8/19) kände av effekterna inom en radie på i genomsnitt 500 meter.

Naturinventeringen och påverkan på naturen: I naturutredningen uppräknas strömmande vattendrag vars naturtillstånd förändrats och där fåran rensats, bland annat Tuckurträskbäcken, Kalapääbäcken, Lasorutfallet, Vörmosskanalen, Påmosskanalen och Degermossbäcken. Det mest representativa avsnittet av strömmande vatten består av Påmosskanalens bäckavsnitt som mynnar ut i Pittjärv på den norra sidan av projektområdets avgränsning. I skogsplaneringen har objektet avgränsats som en särskilt viktig livsmiljö enligt i skogslagen (10 § Skogsl). I nordöstra delen av området finns en källa i naturtillstånd, Holmbergs källa. I samband med terränginventeringarna observerades inga övriga småvatten i naturtillstånd i projektområdet, såsom källor, rännilar eller bäckar där fårans struktur motsvarar naturtillstånd.

Konstateras kan att inventerarna missat en kort sträcka av Kalapääbäckens fåra, som troligen är rensad någon gång, men i nuläget är i naturliknande tillstånd på just projektområdet. På sträckan är fallhöjden stor, bäckfåran ringlar sig i ett skogsområde och omges av aspar och alar.

Det som inventerarna även missat är en källa, som ska finnas söder om skogsbilvägen i "Brandkärrslandet", och troligen i området för den planerade elöverföringskabeln.

På sidan 271 i MKB-beskrivningen påstås följande: I Lasor finns inga områden som lämpar sig särskilt väl som förökningsmiljö för varg.

Enligt en avhandling av Salla Kaartinen från 2011 är den viktigaste faktorn som påverkar val av bo för vargar avståndet till mänsklig aktivitet. Vargars val av bo påverkas också främst av förekomst av bytesdjur. I Finland riktas val av livsmiljö för hjortdjur mot skogsområden i yngre utvecklingsstadier, vilka oftast utgörs av tallskogar och särskilt plantskogar och öppna kalhyggen. Därför väljer också vargar områden där dessa element förekommer i samspel med andra skogsutvecklingsstadier som boplatser. Både mineraljordar och torvmarker fungerar som lämpliga boplatser för vargar. Boplatser kräver dock skydd, varför bon oftast är belägna skyddade av granars grenar, rötter och klippblock. Dessa är också element som finns i alla typer av skogar. Dessutom bör det finnas någon form av vattendrag i närheten av boet, t.ex. bäckar, sjöar eller floder. De mest betydande faktorerna vid valet av bo i denna studie var närheten till mänsklig störning och bytesdjurs närhet, följt av skogstyp och andra egenskaper i livsmiljön. I Lasorområdet förekommer nog mänsklig aktivitet såsom skogsvård, jakt och rekreation vid de olika lederna, men det finns även områden i projektområdet där folk inte rör sig ofta. Alla ålderskategorier av skogar samt både torvmarker och mineraljordar med vattendrag/diken och inslag av stora granar, stenar och rötter finns i Lasorområdet. Man kan alltså snabbt konstatera att det nog visst finns lämpliga områden för förökningsmiljö för varg, men i dagsläget förekommer inga vargrevir i området.

Projektets påverkan på arkeologiska objekt:

Gällande konsekvenser för arkeologiska objekt finns direkta konsekvenser och indirekta konsekvenser. De direkta konsekvenserna begränsas till byggnadsåtgärdernas omedelbara närhet. Indirekta konsekvenser riktas till upplevelsen av det arkeologiska objektet eller -området genom förändringar i ljudvärlden eller landskapet. (s.168 i MKB-beskrivningen)

I bedömningen har inte alls tagits fasta på Vitmossens fornområde, och hur byggandet av vindkraft runt området påverkar området, trots att man i MKB-beskrivningen konstaterat att vindkraft påverkar arkeologiska objekt indirekt med förändringar i ljudmiljön eller landskapet. I ALT 1 har man vindkraftverk som närmast på ca 400 – 500 meters avstånd från Vitmossen 2 Åkers. I utlåtanderundan för MKB-programmet inkom påpekanden om att området är på förslag till VARK-område, vilket den projektansvarige och konsulten borde ha tagit fasta på och gjort bedömningar hur området kommer att påverkas.

Vitmossens område är på förslag att fastställas som ett VARK-område på riksnivå. (källa: www.kyppi.fi, VARK-områden) Målet för VARK-projektet har varit att genomföra en inventering av arkeologiska objekt av riksintresse och att statsrådet kan godkänna resultaten av den som en del av de riksomfattande målen för områdesanvändning. Museiverket har genomfört en inventering av de arkeologiska objekten av riksintresse (VARK) i samarbete med de regionala ansvarsmuseerna och Forststyrelsen under åren 2018–2022. Det är behövt att beakta de värden som framförs i urvalsgrunderna för VARK-områdena för att kunna lyfta fram och bevara områdenas egenart och särdrag med den precision som olika planeringsnivåer kräver. I inventeringen har det gjorts en bedömning av de fasta fornlämningar som lagen om fornminnen (295/1963) fredar och av övriga arkeologiska kulturarvsobjekt. Målet är att utifrån de nuvarande uppgifterna identifiera de arkeologiska objekt som ger en så övergripande bild av Finlands förflutna som möjligt områdesmässigt, tidsmässigt och tematiskt. En viktig informationskälla som använts är det nationella fornlämningsregistret som förvaltas av Museiverket, forskningsrapporter och forskningslitteratur. Till VARK-området hörande objekt i fornlämningsregistret är boplatser i Vitmossen: Fornlämningsobjekten Vitmossen 2 Åkers; Vitmossen 3 och Vitmossen 4 bildar gemensamt en enhetlig tidsmässig regional helhet. Områdesavgränsningen som det enhetliga VARK-området får, avviker från fornlämningsregistret. Grunder för VARK-urvalet för dessa tre objekt: Vitmossen 2 Åkers: Ett ytterst välbevarat gravruinobjekt som är typiskt för bronsåldern, vilket anknyter till den boplatser- och gravfältshelhet som utgörs av tre objekt. Vitmossen 3: Boplatser och boplatserbottnar som röjts i stenterräng. Objektet, som är från övergången mellan sten- och bronsåldern, omfattar en boplatser- och gravfältshelhet som utgörs av tre objekt. Vitmossen 4: Ett välbevarat röseobjekt från slutet av stenåldern eller början av bronsåldern, vilket anknyter till en boplatser- och gravfältshelhet som utgörs av tre objekt.

Vitmossens område är relativt lättillgängligt, då fornhusområdet nås med bil, och man har en välmärkt vandringsled som leder till fornlämningarna. Föreningar och enskilda entusiaster har varit med och skapat ett fornhusområde, där man belyser historien med fornhus och byggnationer samt där man har möjlighet att besöka äkta fornlämningar. Att förändra landskapet från ett vildmarksliknande landskap till ett mera teknologiskt landskap med vindkraftverk åt alla väderstreck försämrar områdets attraktionskraft och människors förmåga att förstå fornobjektets begriplighet.

Elöverföringen:

I MKB-beskrivningen finns endast ett alternativ för elöverföringen, ALT A, jordkabel. Samtidigt har man i MKB-beskrivningen på flera ställen nämnt luftledningsalternativ, och tydligen glömt att redigera texten att passa med projektet. Under kap 12 konsekvenser för jordmån samt yt- och grundvatten, stycke 12.6.1.3 Ytvatten s. 191 (som beskriver konsekvenser under byggnadstiden): Vid byggandet av kraftledningsrutten kan grävarbetena orsaka erosion i strandbanken till strömmande vattendrag och leda till att jord hamnar i vattendraget. De skador som grävarbetena orsakar är lindriga och kan förebyggas i byggnadsskedet, bland annat genom att förlägga vattendragsbyggande till perioder när det är tjäle i marken och placera kraftledningsstolparna på tillräckligt avstånd från vattendragen.

s. 192-193 12.7 sammanfattning av konsekvenserna och jämförelse av alternativ:

I projektområdet och på kraftledningsrutten finns två värdefulla hällmarksområden med särskilda geologiska värden. Detta innebär att byggnadsverksamheten orsakar lokala skador för jordmånen och berggrunden. Här nämns två geologiska formationer, när man tidigare i texten på sidan 91 nämnt att det finns en geologisk formation i området för kraftledningsrutten. Det finns inga värdefulla geologiska formationer på själva projektområdet. Man har inte uppdaterat texten att stämma överens med ändringar som gjorts i själva projektområdet.

Endast i bild 3.3 på sidan 23 visar man hela sträckan för jordkabeln. I alla övriga kartbilder i dokumentet har kabelsträckan dragits i projektområdet bara till Brandkärr och inte till den planerade elstationen i ett korsningsområde mitt i projektområdet. Har hela sträckan av den tilltänkta kabeldragningen inventerats?

Kabeldragningen kommer troligen att påverka en källa som lär finnas men inte upptäckts i naturinventeringen, flygekorreområde och gå över område med stor risk för sur sulfatjord.

Faktum är att den projektansvarige har i miljökonsekvensbedömningen upplagt som enda alternativ jordkabeldragning. Men sedan om det faktiskt blir genomfört med jordkabel eller inte är upp till den som genomför projektet. Man ska komma ihåg att kommunen kan styra själva vindkraftsområdet via delgeneralplanen, men elöverföringen hör inte till delgeneralplanen, och där kan vindkraftsaktören göra i princip som ekonomin tillåter. Bli jordkabelalternativet för dyrt eller svårigenomförbart, kan alternativet med luftledning locka mera. Det borde ha framkommit i MKB-processen, men det är kanske något som inte ger så positiv bild av projektet och man har valt att lägga fram ett mera acceptabelt alternativ.

Buller och skuggningar:

I själva texten i MKB-beskrivningen s. 97 står följande: I alternativ 1 och 2 förblir vindkraftsprojektets bullerkonsekvenser under riktvärdena för Statsrådets förordning om riktvärden för utomhusbuller från vindkraftverk (1107/2015) i förhållande till de byggda bostads- och fritidsbyggnaderna och planlagda obbyggda bostads- och fritidsbyggnadsplatserna. I fråga om ljuseffekter ligger både byggda och obbyggda planlagda byggplatser utanför det område som är utsatt för ljuseffekter.

Buller- och skuggningsmodelleringarna presenteras i bilaga 11. Vid bullermodellering som uppgjorts den 14.7.2023 har gamla uppgifter för omgivande vindparker använts, till exempel Lotlax har två vindmöller, som lov beviljats för i januari 2023, med andra grunddata än vad som använts i modelleringen.

Inom projektområdet finns två fritidsbostäder. Deras användningsändamål har inte ändrats, och borde alltså ha beaktats i modelleringarna. Dessutom finns en fritidsbostad på fastighet ... som saknas i modelleringarna, där troligen 40 dB överskrids vid ALT1.

Vid skuggningsmodelleringen för ALT 1 då skyddande effekten från träd inte beaktas (no forest), överskrids 8 h/a vid fem byggnader, varav 2 är beräkningspunkter, fritidsbostad A ... och bostadsbyggnad B ... Fritidsbostad ... saknas, samt fritidsbostäderna i projektområdet.

s. 390 i MKB-beskrivningen: Ölands vindkraftsprojekt ligger på 3 kilometers avstånd och Roukus vindkraftsprojekt på 2,7 kilometers avstånd. Eftersom planeringen av Ölands och Roukus projekt inte har framskridit till ett sådant skede att uppgifter om bullermodelleringar skulle vara tillgängliga har möjligheten till sammantagna konsekvenser bedömts i ord.

Det är en mycket stor brist att dessa vindparker saknas i modelleringarna. Kuckus by med bosättning finns nära, och det är av stor vikt att bosättningen inte får orsakas olägenheter i form av buller och skuggningar.

Konstateras kan alltså att buller- och skuggningsmodelleringarna som uppgjorts för MKB är bristfälliga, då inte alla fritidsbostäder på själva projektområdet samt utanför området har beaktats i modelleringarna. På basis av skuggningsmodelleringen kan också dras slutsatsen att ALT 1 strider mot riktlinjen att vindparker inte ska planeras så att den orsakar olägenheter med buller eller skuggningar, då skuggningarna överskrids med 8 h/år vid åtminstone fem byggnader (samt byggnaderna som inte beaktats).

Fotomontage:

Den uppgjorda fotomontagen för vindkraftsparken är bristfällig. Inte i något skede av uppgörandet av fotomontagen har man rådfrågat kommunen om det finns synpunkter gällande valda fotograferingspunkter, eller förslag på flera fotomontagepunkter som borde tas i beaktande.

Tanken med modelleringar för t.ex. buller och skuggningar är att man ska få en uppfattning av "worst case scenario", det vill säga den värsta tänkbara situationen med vindkraftsparken. Så borde det även vara med fotomontage, så att man kan få en verklig uppfattning hur parken kommer att börja se ut.

Bilderna borde ha redigerats så att fotografierna skulle ha varit mindre molniga, och vindkraftverken mera visuellt synliga. Fotograferingspunkterna borde också ha varit fler, för att få en bättre bild av parkens synlighet. Till exempel Kalapää badstrand, nära den Österbottniska byggda kulturmiljön bebyggelsegrupper i Kalapää, där folk rör sig sommartid, borde ha tagits med som fotograferingspunkt. Fotograferingspunkten på östra sidan om Kalapää träsk borde ha tagits närmare träsket, det är ju nära träsket där fritidsbosättningen finns. Att ha en fotograferingspunkt vid någon av friluftslederna i området, till exempel vid Norrvalla, Boberget, där en del människor rör sig, kunde ha gett mera möjlighet att föreställa sig hur det kommer att se ut då vindkraftsparken byggs.

I Tuckor kunde man också ha kunnat ha en fotograferingspunkt, för att visa landskapskonsekvensen i Vörå ådal vid bebyggelsen som finns mitt i området. Fotografierna som ska föreställa fotomontage i själva MKB-beskrivningen kunde ha lämnats bort, de är så otydliga att man inte ser något i dem.

Bedömning av projektets klimatpåverkan, förbrukning av naturresurser samt ökade transporter:

s. 199 Inverkan på klimatet: Avsikten är att ta största delen av stenmaterialet från projektområdet och strävan är att placera en mobil betongstation i projektområdet. För dessa har därför inga utsläpp beräknats i fråga om transporter.

s.347: Strävan är att stenmaterialet skaffas från närområdena, vilket innebär att transporterna av stenmaterial inte märkbart ökar trafiken utanför planområdet.

Man har lämnat materialtransporter, förbättring av servicevägar, nedgrävning av kablar och den mobila betongstationens klimatpåverkan utanför beräkningen av klimatutsläpp. Man har inte heller beaktat konsekvenser för markanvändningen, att stenbrott tar bort en del av skogsmarken, ger konsekvenser för djur, natur, biodiversitet, rekreation och framför allt att transporterna ökar betydligt under byggnadstiden.

Med en hastig överblick över terrängkartan i området kan konstateras att det inte finns några marktäktområden i projektområdet, att det högst troligen inte finns så mycket stenmaterial i området som skulle räcka till hela projektets behov, varvid det är ofrånkomligt att det kommer att krävas materialtransporter utifrån. Fast man skulle placera en mobil betongstation i området, kräver även den materialtransport utifrån. Närmaste aktiva stenbrott finns på ca 4 kilometers avstånd fågelvägen från projektområdet. Varifrån man än kör materialet, kommer den att påverka trafiken genom bosättningsområden. Att påstå att trafiken inte märkbart ökar utanför planområdet är direkt en lögn, och konsekvensbedömningen haltar.

Landskapskonsekvenser:

Enligt MKB-beskrivningen s. 128 har man definierat influensobjektets känslighet med följande kriterier:

- klassificering av ett landskaps- och kulturmiljöobjekt i influensområdet på lokal, regional eller nationell nivå
- Det befintliga landskapets karaktär och landskapets visuella egenskaper och deras värde för influensobjektet
- Antalet personer i området som upplever konsekvenserna.

Gällande förändringens storlek har man definierat följande kriterier:

- Vindkraftverkens synlighet i synfältet och deras dominans i landskapet
- Den visuella förändringens karaktär jämfört med det nuvarande landskapet eller vyns karaktär eller kulturmiljöns olika skikt
- Förändringens varaktighet

Vidare beskrivs synligheten i MKB-beskrivningen i de olika områdena. Kraftverkens landskapsmässiga dominanszon är en del av närområdet. Med detta avses ett avstånd som är cirka 10 gånger kraftverksmastens höjd, det vill säga cirka 0–2 kilometers avstånd från kraftverken (Weckman 2006). Numera är kraftverken emellertid betydligt högre än för drygt tio år sedan och dominanszonen är förmodligen även större än detta. Om ett vindkraftverk syns till en gårdsplan i kraftverkens dominanszon dominerar den landskapet och landskapskonsekvenserna kan anses vara betydande. Sidan 130.

I MKB-beskrivningen konstaterar man att landskapskonsekvenserna är betydande i närområdet (dominanszonen 0–7 kilometers avstånd från vindkraftsparken), men sedan klassar man ner konsekvensen bara för att området är glesbygd, och få personer orsakas konsekvenser av ändrad landskapsbild. Även hela Vörå centrum hör till dominanszonen. Har man då gjort konsekvensanalysen på rätt sätt, genom att förminska betydelsen bara för att bosättningsgraden inte är hög? I praktiken särbehandlar man människor som vistas och bor i närområdet, för att området inte är tätort.

Bedömning av landskapskonsekvenser enligt Miljöförvaltningens anvisning (1/2016): Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa: Tilanteissa, joissa tuulivoimat alkavat alistaa tai hallita maisemaa tai sen merkittäviä yksittäisiä elementtejä, maisemavaikutukset voivat olla merkittäviä. Pienipiirteisen kulttuurimaiseman arvokkaat ominaispiirteet ja kohokohtat voivat mitätöityä ja maiseman perinteinen luonne voi häiriintyä tuulivoimarakentamisen myötä.

Man tolkar förändringen av landskapet som måttlig, t.ex. genom att konstatera att området för fritidsbostäderna ser trädbevuxna ut i flygbilder på östra stranden Röukas träsk. Man kommer också fram till i MKB-beskrivningen att kraftverkens synlighet ger landskapet en mer teknologisk karaktär. Den karaktären om något är långt från det normala t.ex. vid landskapsmässigt värdefulla bebyggelseområdet i Kalapää, där mycket lite av den gamla byakulturen och landsbygdslandskapet har ändrat under årens lopp. Området tappar en betydande del av sin kulturella charm i samband med byggandet av vindkraftverken.

Ägarna till både fasta- och fritidsbosättningen sätter högt värde i utsikten mot vattnet vid både Kalapää träsk och Röukas träsk, och bara för att tomten har en del träd har ingen betydelse i själva landskapskonsekvensen, när vindkraftsparker anläggs och utsikten ändras. Konsekvenserna är betydande för fastighetsägarna, oberoende hur många vindkraftverk man ser vid stranden, eller hur många som berörs av konsekvensen. Samma gäller den byggda kulturmiljön i Vörå ådal och omgivningen kring kyrkan, man kan inte påstå att landskapskonsekvenserna skulle vara måttliga bara för att det finns växtlighet vid begravningsplatsen. Vörå ådals kulturlandskap är större än själva begravningsplatsen, och folk rör sig på hela området.

Gällande synligheten till Kimo ådal har man inte alls beaktat sammantagna konsekvenser för landskapet. Man har inte alls berört problematiken med att byn snart omringas av vindkraft från alla håll.

Söder om projektområdet finns ett par lite större öppna myrområden där det maximala antalet kraftverk i alternativen är synliga. Människor rör sig emellertid inte allmänt i myrområden, vilket innebär att förändringarna är högst måttliga och konsekvenserna förblir lindriga. S. 131 i MKB-beskrivningen. Vörsmossens myrområde söder om Lasor projektområde har vintertid snöskoterled och där dras även en wintertrail för cyklister och motionärer på mossen.

Rekreation i området:

I texten nämns bara faran för iskast. Fortfarande finns det en risk att vistas under ett kraftverk, även med tanke på senaste tidens olyckor med brutna vingar och lossnande delar. Risken att olyckor ska hända för ett vindkraftverk som är i drift är mycket minimal, men vindkraftverk ska inte placeras för nära friluftsleder.

Faktum är att det finns flera friluftsleder i området, vandringsleder, MTB-leder, skidspår, skoterled och den nya St Olavsleden som märkts upp genom området. I och med att det finns många olika leder, betyder i sin tur att folk rör sig i området året runt, och skyddsavstånd till friluftsleder och skidspår bör alltså beaktas.

Bild 18.2 s. 295 rekreationskonstruktioner i projektområdet: I bilden saknas St Olavsleden och Botniavasans skidspår. Dessutom saknas snöskoterleden i nordöstra hörnet.

I sammanfattningen punkt 22.5 Olycksrisker under driften s. 373 i MKB-beskrivningen påstås följande: Isbildning förekommer sällan. I området för vindparken rör sig få människor framför allt vintertid, och risken för olyckor som följd av lossande is är därför väldigt liten. På grund av befintliga risker rekommenderas emellertid att de som rör sig i området håller ett tillräckligt skyddsavstånd till kraftverken under vintern. Märkligt att ovanstående stycke finns över huvud taget i en rapport som gäller Lasorområdet. Redan med Botniavasans evenemanget rör sig hundratals människor i ett skidspår som korsar området på flera ställen. Skidspåret används också utöver själva evenemangsdagen. Dessutom finns en skoterled i området, där det förekommer snöskotertrafik just vintertid.

Övriga noteringar gällande MKB-beskrivningen: I kap 1.2.2 Ändringar sedan MKB-programskedet uppges följande:

Projektområdet och layoutalternativen (ALT1 19 och ALT2 9) har förblivit oförändrade sedan MKB-programmet. Under 2022 utarbetar Södra Österbottens och Mellersta Österbottens förbund en utredning av vindkraftsproduktionens konsekvenser för kungsörnen och havsörnen samt fiskgjusen (Tikkanen m.fl. 2022) Med stöd av en tidigare utredning har landskapsförbundet enligt försiktighetsprincipen avgränsat vindkraftsområden och även Lasorområdet i Vörå så att planområdet inte orsakar betydande konsekvenser för havsörnen och/eller fiskgjusen. Den ändring som denna avgränsning innebär har beaktats genom att förminska projektområdet i dess norra del och utvidga det mot nordost.

Först säger man att områdets layoutalternativ har förblivit oförändrade sedan MKB-programmet, men sedan förklarar man att man ändrat layouten. Ingenstans i miljökonsekvensbedömningsbeskrivningen har åskådliggjorts hur projektområdets utformning har ändrat. Tidigare ingick bland annat Pittjärv med i projektområdet, i första utkastet till ALT 1 fanns även två vindkraftverk inritade norr om Kuckusvägen och Pittjärv. Men området har krympts ner norrut och i stället utvidgats i nordost. Det skulle inte alls ha skadat att beskriva i kartor hur man hade tänkt från början och hur området utformats.

Tabell 8-1. Övriga vindkraftsparker och vindkraftsobjekt på under 30 kilometers avstånd (situation 6/2023) på sidan 60 har bristfälliga uppgifter, t.ex. Storbackens vindpark har 7 vindkraftverk, inte 9, och Norrkangan vindkraftverket har beviljade tillstånd, inte att planläggningen är påbörjad.

I tabell 12-2 på sidan 187-188 har grundvattenområdenas storlek fel storleksenheter.

I kapitel 12 konsekvenser för jordmån samt yt- och grundvatten: I punkt 12.6.2 konsekvenser under driften på sidan 192 uppges: I samband med byggnadsplaneringen planeras ett nödvändigt grundvattenskydd för kraftverken så att till exempel skadliga ämnen från oljeläcka eller släckvatten från eldsvådor inte hamnar i grundvattnet. Kraftverksområdets konstruktioner planeras så att skadliga ämnen kan samlas upp och transporteras bort från området. Denna grundvattenskyddskonstruktion är främmande med tanke på tidigare vindkraftsprojekt som genomförts i kommunen.

Sidan 193 12.7, sammanfattning av konsekvenserna och jämförelse av alternativ uppges: Konsekvenser för ytvattnet framkommer endast under byggandet av projektet genom en tillfällig ökad belastning av fasta ämnen när kraftverksplatserna och vägarna byggs. Belastningen riktas till diken nedanför området via omfattande utdikningar som gjorts för torvproduktionen och jord- och skogsbruket. Det har inte funnits någon torvproduktion i Lasorområdet.

Vidare i punkt 12.9 Bedömningens osäkerhetsfaktorer s. 194–195: Omfattningen av de konsekvenser som byggandet av vindkraftsparken orsakar för jordmånen och berggrunden beror framför allt på vilket grundläggningssätt som valts baserat på grundförhållandena. Grundförhållandena på de planerade byggplatserna för kraftverken har ännu inte utretts genom grundundersökningar. Av denna orsak är det inte möjligt att göra någon noggrann bedömning av de konsekvenser som grundläggningen orsakar i det här skedet.

Projektets konsekvenser för ytvattnet bildas främst genom den belastning av fasta ämnen och näringsämnen som riktas till vattendragen. Belastningens storlek påverkas väsentligt av avrinningsmängden. Väderförhållandena under byggnadsarbetena kan inte förutses, vilket försvårar bedömningen av belastningens storlek. De osäkerhetsfaktorer som berör jordmånen och ytvattnet vid utbyggnad av vindkraft är inte stora och försvagar inte bedömningens tillförlitlighet.

Man har inte på klart vilken grundläggningsmetod som är aktuell, då man inte gjort grundundersökningar. Man vet heller inte hurudant väder det kommer att vara under byggtiden (nederbörd, stormar och annat som orsakar stor avrinning), men i tabell 12–3 s. 193 i miljökonsekvensbedömningen har man kunnat göra den tillförlitliga bedömningen att konsekvenserna är lindriga med uppräknade osäkerhetsfaktorer, det i sig är en bedrift.

Miljöinspektörens förslag:

Föreslås att nämnden avger utlåtande enligt följande: Materialet är mycket massivt, själva MKB-beskrivningen är 410 sidor samt 11 offentliga bilagor. En del av materialet verkar bara vara kopierat och inklistrat från andra projektområden, utan att man har anpassat uppgifterna att stämma överens med just Lasorområdet. Sammanfattningen i beredningen framhäver brister i materialet och bedömningen.

Bedömningen av konsekvenser är tvivelaktig gällande konsekvenser för fågelbeståndet, eftersom inventeringarna som gjorts inte är tillräckliga. Fiskgjusens födohämtningsflygningar har inte kartlagts, trots tidigare påpekanden från kommunen. Gällande konsekvenser av buller och skuggningar, kan konstateras att konsekvensbedömningen är bristfällig, då man inte har beaktat alla bostäder i området eller nära området, man har inte beräknat med alla planerade vindparker i området och har använt bristfälliga uppgifter vid modelleringarna. Ingen av alternativen på vindkraftsprojektet är genomförbara i presenterad form på grund av skuggningar som går över 8 h/år vid bosättning (Både fritidsbostäder i själva projektområdet och utanför projektområdet som inte har beaktats i modelleringarna, men även i modelleringen för ALT1 där det överskrider 8 h/a vid 5 hus, varav 2 beräkningspunkter).

Konsekvenserna för landskapet: Man har bedömt konsekvenserna för landskapet på basis av bristfälligt fotomontage. Konsekvensbedömningen haltar gällande landskapspåverkan. Konsekvenserna av elöverföringen: Inventeringen av elöverföringsrutten är ofullständig. Man presenterar elöverföringen i bilder i konsekvensbedömningen ofullständigt och man har i texten på flera ställen skrivit om luftledning, trots att projektansvarige uppgett att elöverföringen ska genomföras med jordkabel.

Man beaktar inte transporter av stenmaterial till området varken i transportmängder eller klimatpåverkan. Man har inte beaktat förslaget till VARK-område Vitmossens fornområde i bedömningarna. Man har inte beaktat alla rekreationsleder och alla risker för rekreationen i området.

BMN § 15 BESLUT: Avvikande från beslutsförslaget beslutar nämnden att omfatta beredningen och ge den som utlåtande till NTM-centralen med tillägget att ALT 1 är ogenomförbart. ... anmälde jäv (är markägare i området) och avlägsnade sig under ärendets behandling.

Österbottniska Fornforsknings-sällskapet rf

Österbottniska fornforsknings-sällskapet och Jacob Tegengren-sällskapet har med stort intresse tagit del av planerna på en vindkraftspark i Vitmossen för Vörå kommun. Vi vill uttrycka vår oro för de negativa effekterna som en sådan park kan ha på den unika miljö och kulturmiljö som Vitmossen har som rekreativ område, besöksmål och det viktigaste ett unikt fornlämningsområde för vår kunskap om stenålder och bronsålder i Österbotten och Finland.

Oro för fornlämningsområdet

Vitmossen är ett område med stor kulturhistorisk betydelse. Det innehåller ett flertal fornlämningar, bland annat rösen och eventuella boplatslämningar från stenåldern och/eller bronsåldern som vi i nuläget endast har begränsad kunskap om och forskning kring. Under 30 års tid har också Jacob Tegengren-Sällskapet gjort stora ansträngningar för att åskådliggöra platsen och dess historia genom att bygga rekonstruktioner av forntidarhus, anlägga vandringsleder och skylta upp området. Något som också Vörå kommun har stött och givit finansiering för. Den senaste nyheten är att St. Olav Ostrobothnia vandringsled har valt att dra sin sträckning via Vitmossen för att visa den forntida kusten och den vackra kulturmiljön i Vörå.

Vitmossen är en sällsynt illa vald plats för 19 (eller 9) vindkraftverk sett utifrån ett historiskt perspektiv. Det är givetvis ett större område kring Vitmossens grav- och boplatsskomplex som behöver skyddas och inte enbart små områden kring synliga lämningar. I avsaknad av ordentliga undersökningar av större helheter är det omöjligt att förstå bosättningens omfattning. Visst är inventeringarna från 2021 och 2023 välgjorda (likaså Söderskogens), men ingalunda heltäckande och tillräckliga med tanke på att det mesta av kulturlandskapet förstörs om vindkraftverken byggs. Hela området har en framtida undersöknings potential i och med utveckling av nya tekniska möjligheter. Som jämförelse undersöks fornminnesområden som exploateras i exempelvis Sverige, oftast grundligt och nästan alltid blottläggs okänd kompletterande historia från osynliga lämningar och kulturlager. Vitmossen har också nationell betydelse! Det är endast Reiskaronmäki (bronsålderskomplex i Satakunta) som är bättre undersökt. Beslutsfattarna och allmänheten förstår nog monumentalt synliga lämningar men en större osynlig helhet är inte lika begriplig och lagen ger inte tillräckligt bra skydd. I den gjorda invånarenkäten framhålls inte heller den mångfacetterade betydelsen av Vörås brons- och stenåldershistoria.

En vindkraftspark i området skulle innebära en stor förlust och en direkt fara för denna kulturmiljö och för möjligheten att åskådliggöra och att i framtiden kunna forska i områdets historia.

Förslag till alternativa lösningar

Vi anser att det finns alternativa lösningar för vindkraft som inte innebär negativ påverkan på kulturmiljön i Vörå. Vi föreslår att kommunen:

- Utreder möjligheten att placera vindkraftsparken på en annan plats som inte har samma kulturhistoriska värde.
- Samverkar med Österbottniska fornforsknings-sällskapet, Jacob Tegengren-sällskapet, museer och andra lokala föreningar för att hitta en lösning som tar hänsyn till både energibehov och god kulturmiljövård.
- Genomför en mer detaljerad arkeologisk undersökning och forskning kring fornlämningsområden i Vörå och i ett tidigt skede så att onödigt tid och energi inte behöver gå åt för just planläggning kring känsliga och viktiga kulturmiljöer.

Sammanfattning

Vi vädjar till Vörå kommun att ta hänsyn till den unika kulturmiljön i Vitmossen och de negativa effekter som en vindkraftspark kan ha på området som ett rekreationsområde med befintliga och i planerna kommande vandringsleder (ss St. Olavs ledens ostrobothnia sträckning genom Vörå). Vi tror att det finns alternativa lösningar som kan tillgodose behovet av vindkraft utan att förlora värdefulla kulturmiljöer.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Alueidenkäyttö

Alueella on useita vaellusreittejä ja reitillä on Vitmossenin muinaismuistoalue, pronssikautinen asuinpaikka ja muinaishautoja. Vaikutusten arvioinnissa on arvioitu hankkeen vaikutuksia arkeologisiin kohteisiin pelkästään kohteiden säilymisen osalta, jolloin muutoksen suuruus on arvioitu vähäiseksi. Alueidenkäytön ryhmä huomauttaa, että arviointi on puutteellista. Hankealueelle sijoittuvat useat pronssikautiset muinaisjäännökset muodostavat kokonaisuuden, joiden arvo on itse yksittäisten kohteiden lisäksi myös alueen ympäristössä ja maisemassa. Arviointia tulee täydentää havainnekuvilla Vitmossenin pronssikautisen asuinalueen ympäristöstä ja arvioida maiseman muutoksen vaikutusta arkeologisten kohteiden arvoihin. Vitmossenin alueen osalta pitää myös huomioida, että Museovirasto on tunnistanut Vitmossenin valtakunnallisesti arvokkaaksi arkeologiseksi kohteeksi (VARK). Museoviraston VARK-kohteeksi valinnan perusteluna on, että Vitmossen on ”hyvin säilynyt kivikauden lopun tai pronssikauden alun röykkiökohde, joka liittyy kolmen kohteen muodostamaan asuinpaikka- ja kalmistokokonaisuuteen.” Museoviraston tavoitteena on laatia luettelo valtakunnallisesti arvokkaista arkeologisista kohteista, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä alueidenkäyttölakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi ja kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.

Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Vöyrinjokilaakson kulttuurimaisemat sijaitsee suunnittelualan länsipuolella, sijoittuen lähimmillään 1,7 km kilometrin päähän lähimmästä suunnitellusta voimalasta. Hankkeen sähkönsiirtoreitti kulkee Vöyrinjokilaakson kautta. Lähin valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö Vöyrin kirkko ja kirkonseutu sijaitsee noin 2,9 kilometrin etäisyydellä lähimmästä suunnitellusta voimalasta suunnittelualan länsipuolella. Alueidenkäytön ryhmä kiinnittää huomiota erityisesti Vöyrin kirkonseudun maisemavaikutuksiin, sillä em. alue sijoittuu myös valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen sisälle. Selostuksessa on kuvattu valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä seuraavasti: ”Vöyrin kirkko ja pappila ovat avoimessa rakennuskannaltaan ja mittakaavaltaan hyvin säilyneessä jokivarsimaisemassa. Kirkon ja pappilan alapuolella pellot laskeutuvat loivasti kohti jokea, jonka varressa olevat kookkaat myllyrakennukset ovat maisemallisena kiintopisteenä. Vöyrinjoen itärannalla olevan kansankorkeakoulun rakennukset ja metsänrajan kaksikerroksiset talonpoikaistalot luovat kehyksen kirkkomaisemalle.” Selostuksessa maisemavaikutuksia on arvioitu suurpiirteisesti.

Alueiden käytön ryhmä huomauttaa, että selostuksesta puuttuu arviointi, miten tuulivoimahanke vaikuttaa valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ja valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvoihin. Erityisesti tulisi arvioida vaikutuksia Vöyrin kirkon kulttuuriympäristöön osana valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Arvioinnissa tulee tarkastella alueen muutosta suhteessa em. kohdekuvaukseen, jolloin maiseman kiintopiste muuttuu erittäin merkittävästi.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Liikennevastuualue

Liikenteellisten vaikutusten arviointi vaikuttaa riittävältä. Alustavan erikoiskuljetusreitin loppuosaa seututieltä 725 hankealueelle on muutettu YVA-ohjelmasta ohittamaan Vöyrin keskustan ohjelmavaiheen kommenttiemme mukaisesti. Pidämme muutosta hyvänä, sillä siten vältetään Vöyrin keskustan ja sen lähistön kapeat, mutkaiset, osin heikkokuntoiset ja tiheästi asutut maantieosuudet. Huomautamme, että tätä reittiä tulisi suosia myös muiden kuljetusten osalta melu-, pöly- ja turvallisuusvaikutusten minimoimiseksi.

Hanketoimijan tulee huomioida, että tieverkon kunnosta tulee huolehtia myös tuulivoimalan rakennustöiden valmistuttua siten, että tieverkolle tehdyt väliaikaiset toimenpiteet tulevat korjatuksi ja kuljetusten mahdollisesti aiheuttamat vauriot tiestölle korjataan viiveettä. Tämä on erityisen tärkeää liikenneturvallisuuden turvaamiseksi tieverkolla.

Huomautamme, että Maalahden kunta suunnittelee yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa jalankulun- ja polkupyöräilyn väylän ja siihen liittyvän alikulkukäytävän rakentamista maanteiden 17663 ja 673 liittymäalueelle ja sen läheisyyteen. Alikulkukäytävän rakentaminen vaatii kiertotiejärjestelyjä. Hankkeesta on käynnissä tiesuunnitelman laatiminen. Samassa yhteydessä em. maanteiden liittymäaluetta parannetaan tuulivoimakuljetusten sujuvoittamiseksi.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjaveden suojelun ryhmä

Pohjaveden suojelun ryhmä huomauttaa, että Kaurajärven 1-luokan pohjavesialueelle on tehty keväällä 2023 rajausmuutos ja että ajantasaiset tiedot olisi hyvä päivittää selostuksen taulukkoon 12-2 ja kuvaan 12-7. Pohjavesialueen rajauspäivitys ei vaikuta vaikutustenarvion lopputulokseen. Muilta osin YVA-selostuksessa on oikeat tiedot luokitelluista pohjavesialueista. Tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreitin sijoittuminen huomioon ottaen, selostuksessa on riittävästi arvioitu hankkeen pohjavesivaikutuksia rakentamisen aikana ja sen jälkeen. Jatkosuunnittelussa, ennen tuulivoiman sähkönsiirron rakentamista, tulisi mahdollisten talousvesikaivojen sijainnit selvittää 200 metrin etäisyydellä suunnitelluista sähkönsiirtolinjoista. Mainittakoon vielä, että kallioalue Långträskeshällorna (ETRS TM35FIN: E: 266361, N: 7015236) on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi, arvoluokalla 5 (Lähde: Vaasan läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet. Suomen ympäristökeskus, Luonto ja maankäyttöyksikkö, 2.5.1996).

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, vesienhoitoryhmä

Arviot vaikutuksista pintavesiin ovat pääosin oikean suuntaisia. On kuitenkin muistettava, että jos alueella tehdään ojituksia, ojitusten vaikutukset pintavesiin jatkuvat vuosikymmeniä, erityisesti turvemilla. Vaikutukset ojitusten osalta, eivät siis rajoitu vain rakentamisaikaan. Lisäksi tulee muistaa, että sekä hankealueella, että sähkönsiirtoreitillä on GTK:n tekemän kartoituksen mukaan alueita, joilla on korkea todennäköisyys happamille sulfaattimaille. Happamilla sulfaattimaille voi olla suuria vaikutuksia pintaveteen, jos niitä ei huomioida suunnitteluvaiheessa.

YVA-selostuksen kappaleessa 12.4.1 todetaan: ”Hankealueella on yksi tutkimuspiste, jossa ei havaittu happamia sulfaattimaita.” Vesienhoitoryhmä huomauttaa, että kuitenkin kuvan 12.5. mukaan hankealueelle sijoittuu useita tutkimuspisteitä ja osassa tutkimuspisteitä on havaittu happamia sulfaattimaita ja osassa ei. Lisäksi kappaleessa 12.6.1.3 todetaan: ”Happamien sulfaattimaiden esiintyminen on pienellä alueella kohtalaista, joten rakentamisesta ja ojituksesta ei arvioida aiheutuvan happamia valumia vesistöille, mutta tarvittaessa varaudutaan vesien käsittelyyn siten, että ojustoihin pääsevien vesien pH vastaa luonnontilaista.” Vesienhoitoryhmä huomauttaa, että hankealueella on GTK:n kartan mukaan myös alueita, joilla on korkea todennäköisyys happamille sulfaattimaille. Edellä mainitut asiat tulee ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa. Lisäksi mustaliuskeen mahdollinen esiintyminen tulee myös huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa. Mahdollisten happamien sulfaattimaiden esiintyminen tulee huomioida myös sähkönsiirtoreitin suunnittelussa.

Kappaleessa 12.8 Haitallisten vaikutusten vähentäminen ei mainita lainkaan, miten vaikutuksia pintavesiin voitaisiin vähentää. YVA-selostuksen aiemmissa kappaleissa on mainittu joitain keinoja vähentää pintavesivaikutuksia, mutta kappaleessa 12.8 käsitellään aihetta ainoastaan maa- ja kallioperän sekä pohjavesien näkökulmasta.

Tietyöt samoin kuin muut kaivutyöt ja rakenteisiin liittyvät kaivu- ja kuivatustyöt saattavat aiheuttaa eroosiota (kiintoaine ja ravinteet) sekä hydrologisia muutoksia ja pohjavesien laskusta. Nämä voivat vaikuttaa uomissa virtaavan veden määrään. Uomassa virtaavan veden määrän suurin vaikutus on sillä, jos veden määrä kriittisinä alivirtaamakausina laskee. Pohjavedenpinnanlasku aiheuttaa maaperän hapettumista aikaisempaa syvemmältä, joka happamalla sulfaattimailla saa aikaan happamia ja metallipitoisia valumavesiä. Pohjaveden lasku turvemaidella lisää myös turpeen hajoamista, mistä puolestaan seuraa ravinteiden ja orgaanisen aineksen huuhtoutumista valumavesiin. Kiintoaine- ja ravinnepäästöjen minimoimiseksi kaivutyöt tulee toteuttaa siten, että vältetään korkeimman valunnan ajankohtia.

Virtavesiuomien (vesimuodostumat ja muut uomat) läheisyyteen ja ylityksiin liittyvä rakentaminen sisältää riskin kuormituksen lisääntymisestä mm. kiintoaine ja ravinteet. Kiintoaineen kulkeutuminen vesistöihin aiheuttaa peittymistä, liettymistä ja rehevöitymistä, millä on haitallinen vaikutus vesistöjen veden laatuun ja ekologiseen tilaan. Hanke tulee toteuttaa siten, ettei siitä aiheudu esteellisyttä vesieliöstön vapaalle liikkumiselle hankealueella (mm. tierummut). Jos virtavesiä ylitetään työkoneilla, tulee ottaa huomioon eroosioriski ja pyrkiä estämään eroosio sekä uoman rakenteen muuttuminen. Myös uomien läheisyyteen rakennettaessa, tulee ottaa huomioon eroosioriski ja välttää eroosiota sijoittamalla rakenteet tarpeeksi kauas uomista. Kaiken kaikkiaan hankkeessa tulee ottaa huomioon mahdolliset vesistövaikutukset, myös välilliset, ja pyrkiä vähentämään vesistövaikutuksia.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, vesien ja maatalouden ympäristönsuojelun ryhmä

Vesilain valvontaviranomainen toteaa, että vaikutuksia pintavesiin on kuvattu, mutta vähätellen vaikutuksen laajuutta. Uusien ojien, ojien syvennystarpeiden, ojien ylitysten ja alitusten vaikutuksia kuivatukseen ei ole selvitetty. Vesilain mukaisen luvan lisäksi on hankkeessa mahdollisesti toimenpiteitä (ojitukset, ojien kunnostukset, vesistöjen alitukset) joista tulee tehdä ilmoitus vesilain mukaiselle valvontaviranomaiselle. Arvioinnin tuloksena ei ole saavutettu vaikutuksiltaan vertailukelpoista tietoa. Selostus ei tältä osin täytä YVA-menettelyn tarkoitusta. Hankkeesta aiheutuva eroosiovaikutus hankealueen jyrkkäpiirteisissä osissa voi olla voimakas suhteutettuna vastaanottavien vesistöjen tilaan ja pienipiirteisyyteen.

Voimaloiden 13 ja 14 rakentamiseksi parannettava tieosuus ylittää Pämossenin pohjoispään, jossa happamien sulfiittimaiden esiintymisen todennäköisyys on määritelty suureksi. Samoin voimaloiden 17, 18 ja 19 rakentamiseksi on tehtävä uutta huoltotietä happaman sulfiittimaan esiintymää pitkin tai sen ylittäen. Näissä tiehankkeissa tarvittavien ojien kaivu saattaa aiheuttaa ympäristölle merkittävää haittaa, mikäli kiintoainesta ja metalleja liuottavaa happoa vapautuu vesistöihin. Niinpä vaikutus ei jää vain rakentamisen aikaiseksi, vaikka selostuksessa näin todetaan, vaan saattaa jatkua niin pitkään kuin kuivatustarvetta huoltotien ylläpitämiseksi on eli voimaloiden purkamiseen asti. Kuten kappaleessa 14.5.2 kuvataan hankevaihtoehdossa voimalapaikoille 13 ja 14 johtava levennettävä tie vaarantaa vesilain 2 luvun 11 §:n mukaista lähdeettä. Tämä on otettava huomioon hankkeen yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja tielinjaus ja tien leventäminen toteutettava siten, että lähdeympäristö säilyy muuttumattomana.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Luonnonsuojeluyksikkö

Kasvillisuus ja luontotyypit

Luonnonsuojeluyksikkö toteaa, että alueen luontoselvityksessä on riittävällä tasolla tunnistettu alueen arvokkaat luontokohteet. Alueen arvokkaimmat luontokohteet ovat iäkkäät kalliometsät ja pienipiirteiset suo-, lähde- ja vesistökohteet lähiympäristöineen. Vaihtoehdolla VE1 on osoitettu olevan kohtalaisia tai suuria vaikutuksia yksittäisille arvokkaille luontokohteille, kun taas vaihtoehdon VE2 vaikutukset ovat vähäiset. Rakentamisaikaisilla työohjeilla tulee varmistua, ettei rakentamisesta muodostu haitallisia hydrologisia vaikutuksia lähialueen hydrologisesti arvokkaille luontotyypeille.

Linnustovaikutukset

Petersen ym. (2006) mukaan tuulivoimalat vaikuttavat lintupopulaatioiden kokoon seuraavilla tavoilla: 1) voimalat muuttavat ruokailuhabitaatteja, 2) linnut välttelevät voimaloita, tai 3) linnut voivat törmätä voimaloihin.

Pesimälinnusto

Luonnonsuojeluyksikkö toteaa, että pesimälinnuston selvitys on hankealueella laadittu kattavasti ja maastohavainnointi oli riittävää alueen linnuston selvittämiseksi. Alueen paritiheys oli seudullisesti keskimääräistä korkeampi ja alueella esiintyy myös uhanalaista ja voimakkaasti taantuvaa lajistoa. Alueen pienipiirteiset kosteikkoalueet ja iäkkäät kallioiset metsäkuviot ylläpitävät voimakkaasti taantuneita vanhojen metsien lajeja.

Laadittujen selvitysten perusteella sekä vaihtoehto VE1, että vaihtoehto VE2 eivät ole nykymuodoissaan toteuttamiskelpoisia. Molemmassa vaihtoehdoissa voimalapaikka 1, 15 ja 17 aiheuttaa riskin pesimälinnustolle suoran törmäysvaikutuksen (päiväpetolinnut) ja voimakkaan häirintävaikutuksen kautta (Pittjärvin monipuolinen kosteikkolajisto). Luonnonsuojeluyksikkö yhtyykin arviointiselostuksen ehdotukseen lieventämistoimista, joissa voimalapaikka 1, 15 ja 17 siirretään tai poistetaan.

Vaihtoehdossa VE1 voimalapaikat 13,14 saattavat sijoittua merelle suutautuvalle ruokailulentoalueelle Kalapää träsketin (FI0800066 SPA) Natura-alueen suojeluperusteiselle linnustolle ja päiväpetolinuille. Samaten voimalapaikat 18 ja 19 sijoittuvat Kalapää träsketin läheisyyteen, jolloin vaikutusta järven pesimälinnustoon voi olla häirintävaikutuksen kautta. YVA-selostuksen kanssa yhtäaikaisesti nähtävillä olevassa kaavaselostuksessa toteutettavaksi on ehdotettu muokattua versiota vaihtoehdosta VE2, jossa alue toteutetaan supistettuna ja pesimälinnuston kannalta ongelmallisimmat voimalapaikat on pääosin poistettu tai siirretty. Arvioinnissa olisi myös tullut huomioida Kalapää träsketin pesimälajisto siltä osin, kun lajisto muuttaa tai ruokailee voimala-alueella tai voimala-alueen läpi. Kalapää träsketin Natura-alueen pesimälinnusto on merkittävän monipuolinen ja alueella esiintyy uhanalaisia ja voimakkaasti taantuvia lajeja, joiden ekologia huomioiden elinympäristössä aiheutuneiden muutosten aiheuttama lisäkuolleisuus tai heikentynyt pesintä voi aiheuttaa merkittävän vaikutuksen.

Vaihtoehdossa VE 1, voimalapaikka 10 ja sen liittymäreitille sijoittuu monipuolisesti huomionarvoista lajistoa. Liittymäreitille tai sen välittömään läheisyyteen sijoittuu metsojen soidinalue. Kallioalueen metsä on hyvin iäkästä ja alueella pesii muun muassa huuhkaja. Vaihtoehdossa VE2, lähin voimala-alue sijoittuu n. 500 m etäisyydelle huuhkajan pesimäalueelta. Lajilla laaditun tutkimuksen perusteella (Husby and Pearson, 2022) tuulivoimalan häirintävaikutus ulottuu jopa 5 km. Tutkimuksessa 44 % reviereistä tyhjeni 4-5 km etäisyydellä tuulivoimaloista seurantatutkimuksessa. Tutkimuksessa ei voitu erottaa rakentamisen aikaista vaikutusta toiminnan aikaisesta häiriöstä, eikä sitä, johtuiko revierien tyhjeneminen siirtymisestä vai törmäyskuolleisuudesta. Luonnonvarakeskuksen (2023) koostetutkimuksessa väistövaikutus pöllöillä havaittiin useammassa tutkimuksessa. Tutkimustieto ja pitkäaikainen seurantatieto aiheesta on kuitenkin yhä huomattavan puutteellista. Väistäminen voi johtua esimerkiksi törmäyksistä tai lisääntyneen melun heikentämästä saalistustuloksesta kuulon avulla saalistaville lajeille. Lieventämistoimena on esitetty rakentamisen ajoittamista pesimäkauden ulkopuolelle (helmi- heinäkuu). Luonnonsuojeluyksikkö katsoo myös, että voimalapaikkojen 10 ja 17 poistaminen edesauttaa lajin mahdollisuuksia säilyä alueella.

Petolintutarkkailussa havaintolentoja oli voimalapaikkojen 1,2,3, 13 ja 17 läheisyydessä. Erityisesti voimaloiden 1,2,3, 13, 15 ja 17 läheisyydessä on havaitusti tai todennäköisesti pesintään liittyvää kaartelulentoa. Kaavaehdotuksen ratkaisussa alueella on poistettu kaikki edellä mainitut voimalapaikat, lukuun ottamatta voimalapaikkaa 2. Luonnonsuojeluyksikkö näkee tämän ratkaisun vaikutuksia merkittävästi lieventävänä, mutta alueella pesii useita vaarantuneiksi luokiteltuja lajeja, joilla erityisesti päiväpetolinuilla

ja pöllöillä erityisesti on kohonnut törmäys- ja välttelyvaikutus. Suurten petolintujen törmäysalttiutta lisää kaarteleva lentotyyli ja vähäinen väistämäläisyys.

Alueella todettiin kaksi metsäkanalintujen soidinaluetta. Metsäkanalinnut ovat törmäysherkimpiä lintuja. Lieventämistoimina tulisi esittää keinoja lisätä voimalatornien havaittavuutta metsäkanalintujen näkökulmasta. Luonnonvarakeskuksen (2023) koostetutkimuksen mukaan metsäkanalinnuillakin havaittiin vahvaa siirtymisvaikutusta jopa 5 km etäisyydelle alueelta. Vaihtoehto VE2 olisi parempi metsäkanalintujen osalta, jolloin soidinalueisiin jäisi edes 1,5 km etäisyys.

Muuttolinnusto

YVA-selvitys pohjautuu muuttolinnustoseurantaan, joka on toteutettu osin asianmukaisesti. Muuttolinnuston seurannan määrä jää kuitenkin alle kolmannekseen suosituksista (Suomen ympäristö 2016), mitä voidaan pitää merkittävänä puutteena, kun hankealue sijoittuu Pohjanmaan rannikkoalueen päämuuttoreiteille. Selvityksessä olisi tullut monipuolisemmin tarkkailla ja analysoida olemassa olevan tiedon perusteella lähialueen peltoaukeiden ja järvikeskittymien merkitystä levähdysalueina.

Voimala-alue muodostaa itä-länsisuuntaisen esteen päämuuttoreitille suhteessa Kalapää trasketin FI0800066 SPA Natura-alueeseen. Alue on liitetty Natura-alueverkostoon lintudirektiivin tarkoituksena levähdysalueena. Alueella levähtävissä ja pesivissä lajeissa on useita uhanalaisia ja taantuneita lajeja, joista osa on yömuuttajia. Alueen kautta kulkevasta yömuutosta tai alueen muodostamasta riskistä yömuuttajille ei ole YVA-selvityksessä avattu. Muuttotarkkailussa ei havaittu tai arvioitu Kalapäätrasketille suuntaavien lajien muuttosuuntaa tai törmäysriskiä. Tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksesta yömuuttajiin on huomattavan puutteellista ja alueen sijainti huomioiden tulisi linnustotarkkailua alueella jatkaa. Seurannan kautta olisi tarpeen selvittää aiheuttaako tuulivoimala-alue merkittävää haittaa Kalapäätrasketin Natura-alueen suojeluperusteiselle lajistolle väistämis- tai törmäysvaikutuksen kautta. Vaikutusten lieventämiseksi tulisi tutkia alueen soveltuvuutta tutkaseurantaan ja tuulivoimaloiden ajoittaisen pysäyttämisen hyötyyn.

Yöllä muuttaville linnuille heikompi näkyvyys estää tornien havaitsemisen, ja toinen iso riski ovat tuulivoimaloiden valot, jotka toimivat houkuttelevina kiintopisteinä. Aiemmissa tutkimuksissa kirkkaiden valkoisten valojen on todettu lisäävän merkittävästi linnuston törmäysalttiutta. Punaisista valoista tutkimusta on toistaiseksi vähemmän, mutta tutkimustulosten mukaan punainen valo lisää törmäysalttiutta samassa määrin. Erityisesti huonolla säällä ja kirkkailla huomiovaloilla varustettuihin torneihin on havaittu törmäävän merkittäviä määriä lintuja ja jatkuva punainen valo on pahempi kuin vilkkuva (Tikkanen al 2024, luonnon). YVA-selostuksen mukaan Trafi määrittelee lentoestevalojen intensiteetin ja sijoittelun. Tuulivoimayhtiöillä on kuitenkin mahdollisuus käyttää tutkahavainnointiin perustuvaa valaistusta, jossa valaistus sytytetään ainoastaan havaittaessa lentokoneen lähestyvän. Minimissään valotehoja tulisi säätää näkyvyyden mukaan sallittuun minimitasoon. Tällä voidaan myös vähentää tuulivoimaloiden maisemahaittaa.

Eläimistö

Luonnonsuojeluyksikkö yhtyy YVA-selvityksen arvioon, että hankkeella on vähäisiä tai kohtalaisia vaikutuksia alueella esiintyvään eläimistöön. Toteutettu selvitys on riittävä ja asiantuntija-arvio asianmukainen. Alue ei sijaitse tunnetuilla suurpetojen ydinalueilla, eikä rakentaminen uhkaa saukon elinympäristöjä.

Lepakot

Lepakkoselvityksen maasto-osuus on toteutettu ajankohdaltaan ja olosuhteiltaan oikea-aikaisesti. Lepakkoselvityksessä keskityttiin ravinnonhakualueiden kartoitukseen ja selvityksessä todettiin, että alueen laajuus huomioiden tutkimus on yleispiirteinen, jolloin kaikki alueella esiintyvät lepakot eivät näy luontokartoituksen tuloksissa. Aktiividetektorin kantama ei yllä kovin laajalle alueelle kulkureiteistä.

Eriyisesti tuulivoimalapaikka 11 jää lepakoiden kannalta aktiivisen ravinnonhaku ympäristön lähistöön. Lepakoiden on huomattu myös lepakoilla väistökäyttäytymistä 600-800 m, lajikohtaisesti jopa 1 km säteellä voimaloista (Luonnonvarakeskus 2023).

Lepakko on pitkäikäinen ja hitaasti lisääntyvä laji, jonka osalta tutkimustieto on huomattavan puutteellista. Tämän vuoksi tietoa tuulivoimaloiden vaikutuksesta lepakopopulaatioihin ei ole. Lepakoiden on havaittu saalistavan tuulivoimaloiden lähiympäristössä, joka johtaa kasvaneeseen törmäysriskiin tai barometrian aiheuttamiin kuolemiin. Tuulivoimalat tulisi ensisijaisesti sijoittaa lepakoille suotuisten alueiden ulkopuolelle ja tämän lisäksi voimala-alueelle tulee kohdistaa seuranta mahdollisista törmäysvaikutuksista. Rakennettaessa tuulivoimaloita sellaisille alueille, joissa lepakotörmäykset ovat mahdollisia tai niitä havaitaan toiminnan käynnistyttyä, tulisi huomioida lieventämiskeinona ajoittainen turbiinien pysäyttäminen. Lepakoiden riskialteimmat ajat törmäyksille ovat tutkimustiedon perusteella ennakoitavissa.

Liito-orava

Hankkeen rakentaminen ei kohdistu liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueille. Sähkönsiirron toteuttaminen maakaapelina vähentää laaja-alaista pirstomisvaikutusta, jolla voisi olla elinympäristöä heikentävä vaikutus. Maakaapelilinjan esitetty toteutuslinja kulkee liito-oravan elinympäristön välittömässä läheisyydessä Paddalenissa. Maakaapelilinjan vuoksi on tarpeen mahdollisesti kaataa pari kolopuuta. Kolopuissa ei ole havaintoa liito-oravan pesimisestä, mutta ne tulee ennen rakennustöitä tarkistaa. Kolopuiden poistumisen vaikutusta läheiselle liito-oravan elinpiirille tulisi lieventää esimerkiksi pesäpönttöjen asentamisella. Mikäli alueella havaitaan liito-oravan pesintää, tulee maakaapelilinja ensisijaisesti pyrkiä siirtämään.

Viitasammakko

Viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalue tunnistettiin alueen luoteisnurkassa. Myös viitasammakolle aiheutuvaa häirintää vähentää esitetyt lievennystoimet, joissa pohjoisimmista voimalapaikoista luovutaan. Yksittäisiä viitasammakkohavaintoja havaittiin tienvierusojissa, joihin kohdistuisi rakennustarpeita. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan heikennys käsitellään erillisessä luonnonsuojelulain §83 mukaisessa lupamenettelyssä. Lupamenettelyä ennakoiden alueen tarkkailua tulisi jatkaa, jotta voidaan arvioida, onko kyseessä mahdollinen läpikulkuhavainto vai pysyvä lisääntymis- ja levähdyspaikka.

Vaikutukset suojelualueisiin

Luonnonsuojeluyksikkö yhtyy YVA-selostuksen näkemykseen, että hankkeella on korkeintaan vähäisiä vaikutuksia muihin lähialueiden suojelualueisiin kuin Kalapää träsket (FI0800066 SPA). Vaikutuksia Natura-alueeseen ja sen suojeluperusteiseen lajistoon käsitellään erikseen annettavassa Naturalausunnossa. Yhteenvetona voidaan todeta, että voimala-alueen sijoittuminen alueelle heikentää elinympäristöä alueella usealla eri lajilla. Luonnonsuojeluyksikkö yhtyy näkemykseen, että rakentaminen tulee ajoittaa linnustollisesti tärkeiden alueiden läheisyydessä pesimäkauden ulkopuolelle.

Maisema

Hankealue sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden Vöyrinjokilaakso ja Kimonjokilaakso lähiympäristöön. Alue on visuaalinen luonne tulee muuttumaan ja tähän sisältyy perinteisen maisemakuvan lisäksi hankkeen toteutumisen kautta muuttuvat ääni- ja valomaisemat. Nämä vaikuttavat alueen kulttuurimaisemaan ja tämän kautta mahdollisesti virkistysarvoon. Pohjanmaalle tyypillisessä avoimessa peltomaastossa tuulivoimaloiden näkyvyys on näkemäanalyysija laajempi. Näkemäanalyysin kohdealue oli puutteellinen. Esimerkiksi Vöyrin alueen saaristoon sijoittuu runsaasti virkistyskäyttöä, jonne alueen voimalat näkyvät esteettä laajasti. Yhteisvaikutuksena esimerkiksi lentoestevalot kymmenistä voimaloista muuttavat hämärän ajan maisemaa ja luontokokemusta. Linnuston kannalta muuтонаikaista

törmäysvaikutusta lieventää huomattavasti vilkkuvat valot, mutta näiden maisemavaikutus virkistysarvojen kannalta lienevät häiritsevämmät. Yhteisvaikutusten lieventämiseksi tulisi ensisijaisesti suosia tutkaperusteisia lentoestevaloja.

Yhteenvedo

Laadittujen selvitysten perusteella sekä vaihtoehto VE1, että vaihtoehto VE2 eivät ole nykymuodoissaan toteuttamiskelpoisia. YVA-selvityksessä ehdotetut lieventämistoimet tulee toteuttaa ehdotusten mukaisesti, jossa YVA-selvityksen vaihtoehtoista VE1 ja VE2 ei toteuteta kumpaakaan suoraan, vaan voimalapaikkojen sijoitusta muutetaan tai poistetaan kokonaan. YVA-selvityksen kanssa samanaikaisesti esillä olevassa kaavaehdotuksessa voimala-alueita on tiivistetty ja voimalasijoittelussa on pääosin hyvin huomioitu alueen luontoarvot. Lievennystoimissa tulee huomioida myös teknologiset ratkaisut, kuten voimaloiden pysäyttäminen kriittisiin aikoihin, lentotutkalla toimivat lentoestevalot, sekä voimaloiden maalaaminen törmäyksien vähentämiseksi.

Asiantuntija-arvio oli pääosin laadittu laadukkaasti, mutta arvioinnissa ei ole huomioitu uusimpia tutkimuskoosteita häirintävaikutuksesta. Koska tutkimustieto tuulivoimaloiden vaikutuksesta on vielä huomattavan puutteellista, olisi vaikutusarvioinnissa tullut huomioida myös muut uusin tutkimustieto (Tolvanen et al 2023). Tutkituissa tapauksissa tuulivoimaloiden alueelta kauemmaksi siirtyi 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä.

Muuttolinnuston seuranta on toteutettu alue huomioiden liian vähäisessä määrin. Linnuston seuranta tulee jatkaa havaintotiedon puutteiden korjaamiseksi. Erityisesti vaikutukset ja lentoreitit koskien Kalapää tråsketin Natura-alueen suojeluperusteista lintulajistoa perustuvat tässä vaiheessa oletuksiin. Merkittävien vaikutusten poissulkemiseksi tarvitaan seuranta. Tärkeimpiä seurannassa huomioitavia vaikutuksia ovat tuulivoimarakentamisen vaikutukset pesimälinnuston laji- ja parimäärään sekä päiväpetolintuihin ja muuttolintuihin kohdistuvat törmäys- ja häirintävaikutukset. Vaikutusten seurannassa on huomioitava myös useiden tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset. Seuranta on suositeltavaa jatkaa tuulivoimaloiden toiminnan käynnistyttyä vähintään kolmen vuoden ajan.

Kokonaisuudessaan YVA-selvitys liitteineen on sangen laaja sisältäen yleistasoista koostetietoa. Luonnonsuojeluyksikkö toivoo, että selvityksissä jatkossa eriytettäisiin aluekohtainen analyysi yleisesittelystä. Tässä koosteessa oleellinen tieto on osin epätarkasti esitettyä ja alueelliset faktat ovat muun yleistiedon seassa. Aluekohtainen tutkimus- ja arviointitieto tulee jatkossakin esittää yksityiskohtaisesti, jotta voidaan varmistua pohjatiedon riittävydestä ja asianmukaisuudesta.

Mielipide 1

Jag äger en skogsfastighet på området för den planerade vindparken, fastighet ...

Gällande MKB-planen för området har det i alternativ 1, med 19 st vindkraftverk, ritats in en ny väg på ... Jag vill härmed meddela att jag önskar att vägen skulle gå ... så att det inte lämnar ... Det är svårt att avgöra från den karta som finns i MKB-planen exakt var vägen är inritad, men jag tyckte den såg ut att vara inritad ... Av den orsaken önskar jag att denna synpunkt tas i beaktande och att vägen planeras ... i den fortsatta planeringen av området i MKB-planens alternativ 1 med 19 st vindkraftverk.

Som en personlig åsikt och synpunkt på vindkraftsparken anser jag att det kunde räcka med 9 st vindkraftverk på detta område för att inte förstöra ett alltför stort område av natur. I Vörå kommun planeras nu två stora vindkraftparker och det finns redan några mindre runt omkring dessa två. Jag anser att man inte borde ha alltför många till antalet och till storleken alltför stora vindkraftparker där ingreppen i naturen blir förhållandevis stora på ett relativt litet område som utgörs av Vörå kommun.

Mielipide 2

Utlåtande om varför ALTO (projektet genomförs inte) bör väljas i MKB- bedömningen var ett av alternativen ALTO, dvs att projektet inte genomförs och vi anser att detta är det alternativ som bör väljas. Nedan har vi listat olika faktorer som påvisar projektets negativa konsekvenser.

Tysta områden

Största delen av skogsområdet mellan Vörå ådal och Kalapää träsk beskrivs som tyst område i Österbottens förbunds gjorda utredning av tysta områden 2016. I dokumentet Lasor vindkraftspark, Vörå (Rapport över buller – och skuggmodellering) sida 15 framkommer att dessa områden kommer att ha en bullernivå som ligger över 35 dB (A) om Lasor vindkraftspark genomförs. Trots att det inte verkar tas någon större notis om detta i miljökonsekvensbedömningen som FCG gjort så anser vi att ljudnivån förstör dessa tysta områden. Slutsats: Människor söker numera tystnaden och lugnet och vi tycker att genomförande av detta projekt skulle förstöra dessa tysta områden och påverka levnadsförhållandena i högre grad än bara lindrigt.

Fel och brister i miljökonsekvensbedömningen

Miljökonsekvensbedömningen innehåller många stavfel, dåliga översättningar och ordval, terminologi samt direkta faktafel. Vid genomgång av tabeller konstateras inkonsekvenser jämfört med texten, bland annat gällande antalet kartläggningsdagar av fåglar och andra djur. I MKB-beskrivningen finns endast ett alternativ för elöverföringen, ALT A, jordkabel. Samtidigt har man i MKB-beskrivningen på flera ställen nämnt luftledningsalternativ, och tydligen glömt att redigera texten att passa med projektet.

Fotomontage

De fotomontage som finns i bilagorna är bristfälliga. De borde ha gjorts på ett sådant sätt så att åskådaren skulle ha fått en realistisk bild av hur omgivningen kommer att påverkas negativt. Dels borde platserna för fotografering vara flera, dels borde områden i närheten av projektområdet, som till exempel Tuckorängarna, också representeras. Dessutom borde fotomontagen ha högre upplösning och mera ändamålsenliga proportioner. De montage som har blivit gjorda är panoramabilder som ger en felaktig bild och motsvarar inte det mänskliga ögats upplevelse av verkligheten. Dessutom är fotograferingarna gjorda på en molnig dag så de animerade vindkraftverken inte syns på de lågupplösta bilderna.

När man i nuläget befinner sig på Tuckorängarna syns det röda blinkande ljuset från vindmätningmasten i mörkret högt ovanför skogsranden. Denna mast är "bara" 149,50 meter hög. Vindkraftverkets totalhöjd kommer att vara nästan dubbelt så hög (280 meter). Slutsats: Fotomontagen är bristfälliga och motsvarar inte verkligheten. Med många blinkande ljus kommer landskapsbilden och boendeförhållandena att påverkas i hög grad, INTE lindrigt.

Elöverföring

Den projektansvarige har i miljökonsekvensbedömningen bara nämnt ett enda alternativ - jordkabeldragning. Om det faktiskt blir genomfört med jordkabel eller inte är upp till den som genomför projektet. Slutsats: Blir jordkabelalternativet för dyrt eller svår genomförbart, lockar alternativet med luftledning mera. Detta borde ha framkommit i MKB-processen, men har lämnats bort eftersom det inte ger så positiv bild av projektet. Man har i stället valt att lägga fram ett mera acceptabelt alternativ. Detta vilseleder. Luftkabel har betydligt större negativa effekter för området, kulturlandskapet, odlarna och de boende.

Transporter och klimatpåverkan

Materialtransporter, förbättring av servicevägar, nedgrävning av kablar och den mobila betongstationens klimatpåverkan har helt lämnats utanför beräkningen av klimatutsläpp. Konsekvenser för markanvändningen har inte heller beaktats. Stenbrott tar bort en del av skogsmarken och har stora konsekvenser för djur, natur, biodiversitet och rekreation. Men framför allt ökar transporterna betydligt under byggnadstiden. Det finns inga marktäktsområden i projektområdet och högst troligt finns det inte så mycket stenmaterial i området att det skulle räcka till hela projektets behov. Därför är det ofrånkomligt att det kommer att krävas materialtransporter utifrån. Trots att man skulle placera en mobil betongstation i området, kommer det att krävas materialtransporter utifrån. Närmaste aktiva stenbrott finns på ca 4 kilometers avstånd fågelvägen från projektområdet. Varifrån man än kör materialet, kommer den att påverka trafiken genom bosättningsområden. Slutsats: Det är en direkt lögn att påstå att trafiken inte märkbart ökar utanför planområdet och konsekvensbedömningen haltar.

Rekreation, utbildning och övrig verksamhet

Boberget, Rökiö och Vitmossens vandringsled

Området mellan Vörå ådal och Kalapää träsk är känt för sina många rekreationsmöjligheter. Inte bara bland lokalbefolkningen utan även i ett större sammanhang. Rökiö vandringsled, med start från Norrvalla går i sin helhet i anslutning till och inom Lasor vindkraftparks planerade projektområde. Vandringsleden är i flitig användning framför allt tack vare områdets rika naturvärden. Kärresberget och Boberget, som i Österbottens landskapsplan 2040 betecknas som en värdefull geologisk formation, är vida uppskattat. Vid utsiktsplatsen på Boberget finns ett vindskydd som används för grillning och även övernattnig. ... Under perioden 14.3.2020-13.3.2021 har över 930 namn antecknats i besöksboken. Besökarna kommer från byarna i Vörå men också många långväga gäster har skrivit i gästboken. Vandringslederna har haft ett stort antal besökare i många årtionden och det ökar hela tiden, tex i besöksboken som sträcker sig från 2.10.2013 till 8.10.2017 finns över 2850 namn antecknade (i medeltal över 700 namn per år).

Fortsätter man på vandringsleden kommer man till fornlämningar, Lasor träsk och Vitmossens rekonstruerade fornhus. Vid Vitmossens fornhus binds leden ihop med en annan vandringsled som går genom det unika fornminnesområde där man kan beskåda bland annat en i finländsk kontext mycket sällsynt fornåldersboplats. I besöksboken vid rastplatsen vid Vitmossens fornhus finns år 2020 över 500 namn antecknade.

Både Boberget som sådant och den helhet som vandringslederna skapar är populära bland Vöråbor och folk från hela Österbotten bland annat på grund av områdets naturskönhet och kuperade och varierande miljö. Dessutom erbjuder hela området in till många fler rekreationsmöjligheter som till exempel fågelskådning och svamplockning. En bidragande orsak till områdets livliga användning är även Folkhälsan Norrvallas och Vörå Samgymnasium-idrottsgymnasiums verksamhet i området. Området mellan Vörå ådal och Kalapää träsk, där vandringslederna finns och där Lasor vindkraftspark planeras används bland annat för Norrvallas friluftslivs- och lägerverksamhet samt för idrottsgymnasiets träningsverksamhet. Skulle delgeneralplanen förverkligas skulle områdets rekreationsvärde förstöras. Detta skulle påverka rekreationsmöjligheterna negativt för de som är bosatta i Vörå och antalet besökare skulle antagligen minska.

Norrvallas skidspår och Botniavasan

Inom Lasor vindkraftparks planerade område går en stor del av det populära skidloppet Botniavasan. Botniavasan är ett internationellt långdistanslopp tillhörande Ski Classics världsmästerskapen som samlar skidåkare från när och fjärran varje år. En stor del av Botniavasaspåret som går på skogsbilvägarna i Rökiö brukar även hållas öppet för skidåkning hela vintern och kopplas ihop med Norrvallas skidspår.

Vörå kommun marknadsför vandringslederna och Norrvallas skidspår på följande vis:

”Vandringsleder i Rökiö: Skyltning från Norrvalla, Vöråvägen 305-307. Rutter från 3 km till 7 km. Förbindelseleden mellan Bobergsleden och Vitmossleden ger möjlighet till långa turer då sträckan blir över 20 km tur-retur. Kortare etapper kan även vandras längs med leden eftersom den passerar flera stickvägar längs med skogsbilvägen i Rökiö där du kan starta. Du upplever varierande natur i form av hällor, gammal trollskog, myrar och träsk samt forntida lämningar.”

”Vitmossens vandringsled i Tuckor Gör en utflykt till Vitmossens vackra natur med rekonstruerade sten- och bronsåldershus. Passa på att vandra efter bronsåldersleden till den unika boplatzen med gravrösen. Detta är en av de äldre hittade boplatserna i Finland och tillhör äldre bronsåldern. Bekanta dig med ett flertal tydliga husgrunder eller terrasser från nämnda tider. Dessa fornlämningar låg under bronsåldern vid en havsarm som sträckte sig ända till södra delen av Vörå.”

”Skidspår: Norrvalla, Vöråvägen 305-307, 66600 Vörå Belyst 2,3 km. Klassisk stil och fristil. BotniaVasan spåret på 52 km startar från Norrvalla. Upprätthållare: Folkhälsan Norrvalla ”

Vandringslederna och BotniaVasans spårsträckning går igenom eller i anslutning till det område som Lasor Vind Ab vill se som industriområde för vindkraft. Slutsats: Genom att beakta den helhet av rekreativ verksamhet som finns mellan Vörå ådal och Kalapää träsk, inom Lasor vindkraftsparks planerade område och i nära anslutning till det, är slutsatsen att detta område inte lämpar sig för vindkraftsindustri. En vindkraftsindustri skulle försämra eller helt eliminera största delen av den rekreativ verksamhet som finns i området och som berör ett stort antal personer. Med andra ord bör ALTO (projektet genomförs inte) väljas.

Natur- och kulturhistoriska värden

Området mellan Vörå ådal och Kalapää träsk, både inom Lasor vindkraftsparks planerade område och i nära anslutning till det finns flera natur- och kulturhistoriskt värdefulla objekt och områden. Genom att göra en helhetsbedömning av området kan man se att i alla väderstreck finns bebyggelse på nära avstånd från de planerade vindkraftverken. Missnöjet i byarna med att bara 2 km mellan vindkraftverk och närmaste bostad beaktas i Lasors plan märks bland annat genom en namninsamling. Namninsamlingen strävar till att införa ett minimiavstånd mellan bostäder och vindkraftverk i kommunen, i många kommuner tillämpas nämligen ett avstånd på 3 km eller ännu längre. Förutom att bebyggelsen finns nära de planerade vindkraftverken i Lasorområdet så anses hela kulturlandskapet i väst, Vörå ådal, vara av nationell betydelse av Miljöministeriet.

Vörå ådals kulturlandskap

I Miljöministeriets utredning (gjord av MAPIO-arbetsgruppen) om nationellt värdefulla landskapsområden lyfts Vörå ådals kulturlandskap fram som ett nationellt värdefullt område. I utredningen påpekas det tydligt att det är landskapets välbevarade kulturella och naturliga uttryck som gör det värdefullt att bevara. Ett citat lyder som följande: ”Vörå ådals kulturlandskap representerar den österbottniska kustens välbevarade ådalslandskap som sträcker sig in i inlandet. Området är ett nationellt värdefullt landskapsområde”. I ett annat citat lyfter Miljöministeriet fram att ”Vörå ådal representerar ett typiskt och välbevarat kulturlandskap i en österbottnisk ådal. Områdets särskilda landskapsmässiga värdefaktorer är de vidsträckta åkervyerna, de välvärdade gamla byggnadshelheterna samt byggnadernas väldimensionerade placering i landskapet”. En eventuell vindkraftspark i anslutning till Vörå ådal skulle garanterat förstöra dessa värdefaktorer. Den skulle också påverka ”landskapsbildens enhetlighet och effektfullhet” (som nämns i miljöministeriets kriterier). De planerade vindkraftverken skulle resa sig 280 meter ovanför markytan och ca 320 m ovanför havsytans nivå. Detta kan knappast bedömas vara väldimensionerat eller enhetligt.

Boberget-Kärresberget

I Miljöministeriets utredning (gjord av MAPIO-arbetsgruppen) om Vörå ådal, pekas Boberget-Kärresberget ut som värdefulla bergsområden. Även i Österbottens landskapsplan för 2040 lyfts bergsområdet fram som en

värdefull geologisk formation och som ett nationellt värdefullt bergsområde. Det påpekas att "markanvändning och åtgärder bör planeras och genomföras så att de geologiska särdragen tryggas". Förutom att området används flitigt för rekreation har det alltså även ett viktigt naturvärde. Att placera en vindkraftspark i anslutning till sådana områden äventyrar bergsområdenas naturvärden och bör absolut undvikas med tanke på hur stora områden det finns som saknar kuperad terräng på andra ställen i Österbotten.

Vitmossens fornminnesområde

På Vitmossens fornminnesområde, som så gott som helt befinner sig i Lasor vind Abs planerade område för vinkraftsindustri, har otaliga unika fornlämningar upptäckts. Ännu ickebekräftade och icke-upptäckta fornlämningar finns det antagligen även många av i området ännu. Arkeolog Hannu Kotivuori bedömer bopplatsen vid Vitmossen som mycket sällsynt i Finland på basen av de utgrävningar som gjorts under hans ledning (artikel i Vörå kommuns årspublikation I Rågens Rike 1987). Området är det enda i Vörå som betraktas som nationellt värdefullt av museiverket. Förutom att området är värdefullt för rekreation har det alltså ett historiskt värde.

Vörå kyrka med omgivning

Museiverkets "Byggda kulturmiljöer av riksintresse", som bland annat nämns i flera av Vörå kommuns planbeskrivningar som Ramboll har gjort, lyfter fram Vörå kyrkas omgivning som ett välbevarat och värdefullt område med avseende på byggnadsbestånd och skala. I texten kan läsas "Vörå kyrka med omgivning...Vörå kyrka och prästgård ligger i ett öppet österbottniskt ådalslandskap, som med hänsyn till sitt byggnadsbestånd och skala är välbevarat. Åkrarna nedanom kyrkan och prästgården sluttar svagt mot ån, invid vilken de väldiga kvarnbyggnaderna utgör ett blickfång i landskapet. Kyrkomiljön inramas av folkhögskolebyggnaderna på östra sidan om ån och av bondgårdarna i två våningar i skogsbrynet...Vörå kyrka med omgivning ligger i det nationellt värdefulla landskapsområdet Vörå ådal". Slutsats: Genom att beakta den helhet av värdefulla områden och objekt som finns i naturen och i bebyggelsen runtom och i nära anslutning till Lasors planerade område för vindkraftsindustri, kan man dra slutsatsen att området inte lämpar sig för vindkraftsindustri. En vindkraftsindustri skulle försämra eller helt eliminera de natur- och kulturhistoriska värden som finns i området och som berör ett stort antal personer. Med andra ord bör ALTO (projektet genomförs inte) väljas.

Summa summarum

Genom att beakta de punkter som vi har framfört i en helhetsbedömning av områdets lämplighet för vindkraftsindustri kan man rimligtvis bara dra en slutsats. Området mellan Vörå ådal och Kalapää träsk är ett av Vörå kommuns sämsta tänkbara områden för placering av vindkraftsindustri. En eventuell vindkraftspark i området skulle medföra förödande konsekvenser för rekreationsverksamheten och de natur- och kulturhistoriska värden som finns i området och i nära anslutning till det. De uppräknade rekreationsverksamheterna och de natur- och kulturhistoriska värdena måste rimligtvis läggas i första rummet, inte ett nystartat bolags intressen att exploatera naturen. I nuläget planeras vindkraftsparker runt hela Vörå ådal och risken finns att hela Vörå kommun blir exploaterat. Om man lyssnar till opinionen märker man att en stor del av befolkningen föredrar att inte bo nära en vindkraftsindustri. Med tanke på hur olämpligt Lasor vindkraftsparks planerade område är som vindkraftsindustri tycker vi att detta borde vara ett bra område att bevara som ett orört och tyst område.

... som åtnjutare av områdets rekreationsmöjligheter framför vi härmed vår åsikt. På grund av områdets olämplighet för vindkraftsindustri anser vi summa summarum att ALTO (projektet genomförs inte) är det enda rätta alternativet i detta ärende. Vi anser i motsats till FCG att ett förverkligande av projektet inte skulle ha lindriga konsekvenser utan väldigt höga och förödande konsekvenser.

Mielipide 3

1. Innan tillstånd ges för byggande av vindmöllor skall det vara klart var elledningen går. För den mark som behövs skall betalas en saklig ersättning, liknande den som betalas till skogsägarna inom "cirkeln" där vindmöllorna skall byggas. Elledningen är en huvudkomponent i vindkraftprojektet. Kraftverken fungerar inte utan elledning. Elledningen bör vara en del av vindkraftsplanen. Nackdelarna med elledningen kan t.o.m. vara så stora att projektet inte kan genomföras

2. Vindkraftverken planeras alltför nära bebyggelse och avståndet till bebyggelse bör vara större än 1,5 km. I dagsläget byggs vindmöllorna nära 300 m höga och avståndet till bebyggelse bör vara minst 3 km. I vissa kommuner har man fastställt ett minimiavstånd på 3 km. I vissa fall talas om störningar upp till 20 gånger höjden, 4 – 6 km. Vindkraftverken försämrar trivselen för invånarna i närområdet. När vingarna roterar uppstår en tryckvåg samt ett svischande ljud ungefär en gång i sekunden, 1 Hz. På hur långt avstånd påverkar denna tryckvåg oss människor? I tabellerna med db-värden är lägsta frekvensen 20 Hz, vad jag noterade. Jag upplever tryckvågen som obehaglig. Behöver utredas ordentligt.

3. Det måste vara mindre skillnad på hur människor drabbas av vindkraft, på fördelar och nackdelar. En grupp delar på miljoner (som skogsägare inom "cirkeln") och en annan grupp skall stå för nackdelarna utan eller nästan utan ersättning. Ett förslag är att ersättning betalas till de som är inom ett avstånd på 3 km från en vindmölla, samt en större ersättning (än den som betalas idag) för de som hamnar under eller nära elledningen. I Keuruu betalas 1 € per kvadratmeter där elledningen dras, enligt uppgifter som jag tagit del av. Skogen blir ett industriområde och motiveras av pengar till skogsägarna inom "cirkeln". En rättvisare delning av inkomsterna skulle minska på motståndet mot vindkraft. Idag är det mycket orättvis fördelning. Vid planering inom kommunen skall man se till rättvisa mellan de inblandade. Skogsägarna, "inom cirkeln" där vindkraftverken byggs, har beställt denna plan. Kommunen skall se till att vi andra inte belastas av nackdelar av vindkraftprojektet.

4. Hittills har vi ansett att fornminnena i kommunen är viktiga. Något som vi har varit stolta över. Nu skall det byggas krossplanar stora som fotbollsplaner bland fornlämningarna på vindkraftsområdet. Risken är stor att fornlämningarna förstörs, för alltid. Det är fel plats att bygga vindmöllor på.

5. Digitala antenn-tv och radiosignal kan komma att störas av vindkraftverken. Ett vindkraftverk kan t.o.m. helt förhindra att signalen kommer fram. Behöver utredas före bygnadslov ges.

6. Om vi ger tillstånd åt vindkraftsparken får vi inte bort den, den finns kvar under en lång tid. Det är värt att tänka på.

7. Fond – deposition för att riva bort urbruktagna vindmöllor, och som inte är beroende av eventuell konkurs eller försäljning av vindkraftbolaget till något "paradisö"-bolag.

8. Efter att ha sett genom mer än 1300 sidor text anser jag att Lasor vindkraftspark är ett alltför stort projekt att klämma in i befintlig bebyggelse, dvs ALTO. Som förslaget ser ut idag skall vi inte bygga vindkraftsparken. Vi har skogsområden i Finland som bättre lämpar sig för elproduktion. Motsvarande elmängd och mera kan produceras på annat ställe med färre biverkningar.

Mielipide 4

Som ... kan vi inte låta bli att framföra vår åsikt kring Lasor projektet.

...

Det första vi vill anmärka på är den rena lögnen om att alla inom 3 km som äger bostad eller fritidsfastighet skulle ha fått invånarenkäten. ... Här redan börjar tvivlet på trovärdigheten i denna utredning.

Det andra som vi anser att utredarna vill föra oss bakom ljuset med är fotomontaget på hur vindmöllorna kommer att uppfattas i omgivningen. Då vi jämfört andra utredningar i andra projekt har möllorna framkommit mycket tydligare. Fotomontaget i denna utredning visar inte alls verkligheten. Varför har man inte bemödat sig att utarbeta verklighetstroga fotomontage? Att dessutom påstå att det finns skymmande vegetation vid träskets strand och på gårdsplanerna som skulle skymma vindkraftverken är ju rena lögnen. Sedan har vi ju även skogsbruk och vinter i Finland som leder till stora förändringar i vegetationen och ännu mer synlighet.

Att Kalapää är ett Natura 2000 område, med natur och djurliv som bör tryggas, verkar inte heller vara något problem i detta projekt. Hela nitton fågelarter nämns som arter som utgör grund för skydd av området. Tror man verkligen att dessa fågelarter inte berörs av vindkraftsverken. Enligt naturresursinstitutet Lukes översikt av internationell forskning kan vindkraftverk ha negativa konsekvenser för djurs livsmiljöer. Många grupper av fåglar och däggdjur undviker vindkraftverken. I de undersökta fall som ingår i översikten flyttade 63 procent av fåglarna, 72 procent av fladdermössen och 67 procent av de landlevande däggdjuren längre från vindkraftverken.

Kalapää är ett otroligt fint och lugnt område som används som rekreationsområde för många Vöråbor (och andra) som vill vara ett med naturen. ... strömmar badsugna familjer, fiskare, pilkare, vandrare, skidare, paddlare, bär- och svamplockare, fågelskådare och jägare. Blir detta projekt av kommer det vackra Kalapää helt att förändras och förstöras.

Vi hoppas att man ska komma fram till att Kalapää inte är ett lämpligt område för vindkraft och att man därför går in för miljökonsekvensbeskrivningens alternativ 0.

Mielipide 5

Undertecknad vill uppmärksamma kontaktmyndigheten om behovet att ta hänsyn till följande aspekter som inte beaktats i den framlagda bedömningsbeskrivningen.

Vitmossen N, som är den viktigare spelplatsen för orre i Tuckor by. Denna omnämns inte gällande sitt rika fågelliv överhuvudtaget. Områdena runt denna vitmåssens södra, västra och norra kanter torde även ha spelplats för tjäder. På området mellan den så kallade Mellanmossen och Korpviksback är det mycket vanligt att man observerar tjädrar då man rör sig i området. Det samma gäller även för områdena söder om långträskhällorna och söder om vitmossen.

Vitmossen har även betydelse för de tranor och svanar som övernattar vid Tuckor Långträsk på höstnätterna och normalt flyger över eller runt vitmossen på sin färd ut till dagområdena. Sammanfattningsvis vill jag framföra att, med tanke på skogsfåglarna, och de på hösten övernattande fåglar vid långträsket borde bedömningsbeskrivningen göras om eller kompletteras för att omfatta de faktiska förhållandena.

Mielipide 6

Det finns flertalet risker och potentiella negativa effekter med vindkraftverk i industriell skala:

1. Iskast: Is kan slungas iväg från vindkraftverk, vilket kan utgöra en risk för både arbetare, djur och allmänheten. I området finns flertalet vandringsleder och området används även flitigt för rekreation, bärplockning och jakt.
2. Buller: Buller vid montering och vid driften av vindkraftverk kan vara störande. Det har visat sig att uppskattade provmätningar inte berättar hela sanningen om det faktiska bullret som uppstår under drift.

3. Påverkan på djurliv och miljö: Vindkraftverk har en stor påverkan på speciellt luftburna djur, som insekter, rovfåglar och fladdermöss. Många flyttfåglar rör sig i området och med dem rovfåglar vilket medför risker för kollisioner med rotorbladen. Även insekter har visat sig kollidera med turbinbladen i stora mängder vilket självklart påverkar tillgången på föda för många djurarter. Enligt en tysk studie dödar varje vindkraftverk 1200 ton insekter per år vilket knappast kan anses vara ringa och hållbart i längden.

4. Hälsorisker för boende i närheten: Industriell vindkraft kan på ett allvarligt sätt skada hälsan för boende i närheten, pga vibrationer och infraljud som fortplantar sig via marken. Dessa vibrationer uppfattas oftast inte via hörseln men känns och stör både människor och djur och leder till illamående och vantrivsel. Ett annat orosmoment är de nanopartiklar som ständigt lossnar från rotorbladen pga nötning av väder och vind. Dessa nanopartiklar sprids över stora ytor och i vattendrag och består förutom av glas- och kolfiber av hormonstörande och karcinogena/giftiga ämnen som per- och polyfluoralkylsubstanser (PFAS), Ftalater och Bisfenol A. PFAS används i beläggningar i rotorblad och i andra komponenter som kabelisolering, smörjmedel och fetter. Dessa kemikalier är kända för att vara mycket beständiga i miljön och kan ackumuleras i levande organismer, vilket leder till potentiella hälsorisker. Ftalater, å andra sidan, har visat sig ha toxiska effekter och störa det endokrina systemet. De kan orsaka en rad hälsoproblem, inklusive utvecklingstoxicitet och hormonstörningar. Bisfenol A, ofta förkortat BPA, är en organisk förening som används i framställningen av olika plastmaterial och hartser, som t ex rotorblad till vindkraftverk. BPA har en hormonstörande effekt och kan påverka det endokrina systemet. Det finns studier som visar att vi får i oss för mycket Bisfenol A, vilket gäller alla åldersgrupper i befolkningen. Bisfenol A är idag förbjudet i nappflaskor eller pipmuggar och andra dryckeskärl av polykarbonat för barn. Givet att man idag känner till dessa risker är det helt oansvarigt och även ohållbart att bevilja tillstånd för ytterligare vindkraftsbyggande. Mer forskning behövs och under tiden bör försiktighetsprincipen tillämpas.

5. Ekonomi:

a. Låga elpriser, låga ersättningar: Vindkraftsetableringarna i vårt land har redan lett till mycket volatil elmarknad som lett till stora kast i elbörspiset beroende av om det blåser eller inte. De låga elpriserna som nog kommit för att stanna kan innebära en katastrof för vindkraftsägarna, vilket i slutändan riskerar att spilla över på markägarna med låga eller uteblivna intäkter som följd. Om vi ser på erfarenheter från Sverige riskerar man att de, runt 190 miljarder kronor som redan har investerats och är på väg att investeras i vindkraften sedan år 2000, ger en mycket mager avkastning till både ägare och markägare. Detta faktum syns också i att flertalet stora vindkraftsindustrier börjat gå i konkurs i Sverige. Hur tänker kommunen här beträffande dess vindkraftsintäkter i form av samfundsskatterna? Finns rikspolitiker som redan föreslagit att dessa skatteintäkter i framtiden ska gå direkt till staten. Vad är det då för vits med att ha förstört Vörå kommun med flertalet vindindustriområden i sårbar skogsmiljö och förfulat kulturlandskapet?

b. Strukturella problem: I vindkraftsindustrin har det funnits starka incitament till snabb etablering för att ingen ska hinna protestera, stort risktagande, bristande hänsyn till närmiljön och kreativa skatteupplägg via utlandet exempelvis PPA-avtalen. Resultatet har blivit därefter. En stor del av vindkraftsindustrins lönsamhetsproblem är därmed strukturella och all eventuell vinst lämnar landet. Vindkraftsverken bidrar heller inte till elektricitetens leveranssäkerhet i landet utan tvärtom krävs att full backupp finns tillgänglig som hela tiden är beredd att ta över när vinden mojar. Vindkraftsägarna behöver idag inte ta någon som helst hänsyn till leveranstvång och leveranssäkerhet utan byggandet för hela den kapaciteten lämnas åt andra att lösa och finansiera. Vindkraften tillför därmed ingenting annat än problem Finlands elnät. Inget modernt land kan fungera utan att elektriciteten ständigt finns till hands.

c. Rivningen: Kostnaden för att riva och återställa marken efter ett vindkraftverk kan variera beroende på flera faktorer, som exempelvis vindkraftverkets storlek, plats och ålder. Betongfundamenten av stål och betong är mycket svåra att ta bort och vingarna som består av glas- och kolfiber ger ifrån sig giftigt damm och gaser samt kan inte återvinnas i nuläget, utan är att betrakta som problemavfall. Enligt erfarenheter

från andra länder uppskattas den genomsnittliga kostnaden för avveckling per megawatt för ett vindkraftsverk till 50.000 €. I delgeneralplanen för Lasor vind konstateras att upp till 8 MWs kraftverk ska uppföras, vilket leder till en uppskattad rivningskostnad per kraftverk på 400.000 €. Enligt arrendekontraktet kommer medel att fonderas endast upp till 40.000 euro per kraftverk. Vem ska i så fall betala mellanskillnaden? Kommunen? Markägaren?

6. Allmänna kommentarer om Lasor vind: Projektet har inte ens från början skötts på ett kompetent och seriöst sätt. Jag har personligen deltagit i samtliga informationstillfällen sedan Lasor vind-projektet startade och inte under ett enda av dessa informations- och diskussionstillfällen har någonting antecknats och protokollförts. Börjandes med arrendekontrakten som diskuterades flera gånger så var dessa mer eller mindre identiska varje gång vi träffades, trots att brister påtalats och korrigeringar var utlovade. Den rikssvenska ägaren har vi heller aldrig träffat i verkligheten, utan endast via distansmöten. Trots att jag är markägare har jag inte erhållit någon kommunikation från Lasor vinds ledning under två senaste åren, vilket man får betrakta som mycket förvånande ifall man vore angelägen om att diskutera genomförandet med oss markägare. Inte heller nu inför mötet 31.1.2024 på Norrvalla erhöll jag som markägare någon inbjudan, utan missade tillfället. Önskar också hänvisa till ... där Vörå kommuns miljöinspektör som är utbildad expert i dessa frågor helt underkänner projektet. Bland annat påtalas Lasor Vinds likgiltighet inför förslag då till om med två år gamla brister fortfarande inte korrigerats, nya undersökningar gjorts och rapporterats i enlighet med kommunens anvisningar. Det beteendet har varit genomgående sen starten. Ingen från bolaget antecknar någonsin någonting så ingenting korrigeras och ingenting blir rätt.

7. På grund av att dessa riskfaktorer och att försämringar inte utretts och beaktas av oss som är markägare och som bor inom 2 km från Lasor vindindustriområde, så emotsätter vi oss helt att bygget förverkligas och yrkar på att delgeneralplanen för Lasor vind underkänns, dvs alternativ ALT 0.

Mielipide 7

Alternativ 0 är ända rätta gällande detta område, projektet skall inte genomföras. Lasor och nio andra vindkraftsoran (Söderskogen, Lotlax, Lålx, Kivine, Rokus, Öland, Storbacken, Vargitmossen, Mörknässkogen) på 10km avstånd runt Lasor och Vörå centrum. Totalt 109 vindkraftverk åt alla håll i Vörå om alla områden får sina max antal de hoppas på. Hur kan någon tycka detta är okej att planera små områden inom en sådan liten radie från varandra bara för att utnyttja att man utanför landskapsplan kan bygga upp till 9 vindkraftverk? Hela området med alla 10 parker måste beaktas som ett område, den typ av vindkraftverk som byggs i Finland är så höga att hela detta område (Vörå Kommun) blir en och samma vindkraftspark.

Men nu ska vi prata enbart om Lasor. Nio kraftverk är nu vad Lasor Vind försöker få genom av samma orsak som tidigare nämnts, Lasor är inte på landskapsplanen avsett för vindkraft. Samtidigt försöker Lasor Vind få in sitt område i nästa landskapsplan och därmed kunna trycka in 10 kraftverk till, detta fortfarande utan att beakta alla andra parker runt sitt eget område. Miljökonsekvensbedömning, min bedömning är att den enda miljö vi har kvar om Lasor byggs är Vörå vindkraftsområde.

Lasor är det mest centralt placerade vindkraftsområdet som planeras i Vörå kommun, även i mitten av de nio andra parkerna. På ena sidan området finns Kalapää träsk som är ett naturområde. På andra sidan Vörå ådal som är Nationellt värdefullt område. Mitt i Lasor området finns Vitmossen fornområde, Boberget, vandrigsleder, skidspår och områden för rekreation. Runt hela området finns byar och bebyggelse och största delen av Vörås befolkning. Om Lasor genomförs finns inte dessa miljöer kvar.

... Därför har jag min erfarenhet och klara uppfattning om att vindkraftsområden inte är ställen jag vill bo på. Har följt detta projekt från början och hur någon vågat skriva på avtal och tillåta projekt som dessa pågå är för mig en gåta. Misstag har begåtts angående vindkraft runt hela världen, Finland började med sin vindkraft ganska sent och senaste åren har det sparat ur totalt. I Finland skulle man ha kunnat lära av misstag

utomlands och planera bättre. Men istället görs samma misstag som gjorts utomlands och även nu i Finland gång på gång med planering av vindkraft.

Mielipide 8

Lasor vindkraftspark ligger inte i landskapsplanen 2040 på vindkraftsområde utan på tv-område där högst 9 vindkraftverk får byggas. Genom att försöka få "godkänt" för 9 vindkraftverk försöker "investeraren" få Lasor området med "våld" in i landskapsplanen 2050. För att på så sätt få bygga 19 vindkraftverk. Jag undrar om det är tänkt att man skall göra landskapsplaner på ett sådant sätt? Jag tycker det här är att påverka landskapsplanen i eget intresse. Fast det är ju så att Lasor Vind inte kommer att bygga utan man säljer planer, åt högst troligt någon utländsk investerare (så egentligen påverkar man landskapsplanen till fördel för en utländskinvesterare).

Gällande MKB- så gränsar Lasor vindkraftspark längs hela västra sidan till ett nationellt värdefullt område (statsrådets beslut 1995). På informationsmötet fick jag en sådan uppfattning att man kräver att elöverföringen över detta värdefulla område måste vara som jordkabel (grävas ner för att inte störa området, detta är bra). Men om man skulle bygga till exempel bara ett vindkraftverk på Lasor området såskulle det vindkraftverket (1 st) vara mera synligt / dominerande på det nationellt värdefulla området än vad elöverföringen skulle vara som luftkabel. Så om man bygger nio stycken eller nitton stycken vindkraftverk så dominerar dessa / förstör dessa vindkraftverk hela det nationellt värdefulla området. Här tycker jag miljö konsekvens bedömningen inte är konsekvent, man kräver en sak men tar inte ställning till en mycket större sak som påverkar (förstör) samma miljö mycket mera / förstör hela nationellt värdefulla området. (större sak = bygga nio eller nitton vindkraftverk).

Kalapää träsk naturområdet ligger som närmast på ca 400 meters avstånd från gränsen till Lasor projektområde och ca 1 kilometer från de närmaste vindkraftverken.

Om man har ett nationellt värdefullt område på ena sidan och ett naturområde på andra sidan av ett vindkraftsområde, så borde det vara självklart att området inte är lämpligt för vindkraftverk. För en vindkraftspark har negativa konsekvenser för både naturområdet och nationellt värdefullt område.

Lasor vindkraftsområde ligger nära bebyggelse till exempel Rökiö, Norrvalla, Tuckor och Vörå centrum ligger mellan under två kilometer till tre kilometers avstånd från Lasor vindkraftsområde. Det här betyder att en ganska stor procent av Vörås befolkning bor intill mycket nära vindkraftsområdet. Att ha vindkraft nära bebyggelse är ett problem och inte någon bra livsmiljö för invånarna är konstaterad på många platser. Som exempel i Närpes som har några års erfarenhet av vindkraft kräver man lägre decibel nivå än vad riktvärdena är (lägre decibel = längre avstånd). Det finns exempel på kommuner i närområdet som valt att värna om bra livsmiljö för sina invånare Evijärvi minimiavstånd 4 kilometer, Ilmajoki minimiavstånd 3 kilometer. Det här med avstånd från bebyggelse har direkt att göra med miljö konsekvens bedömning för det inverkar direkt på kommuninvånarnas boende miljö

Här har jag nämnt tre klara orsaker till att området där Lasor Vind planerar vindkraftverk inte är lämpligt för en vindkraftspark, närheten till nationellt värdefullt område, närheten till naturområde och närheten till bebyggelse.

Landskapsplanens mål är att Österbotten år 2050 (eller 2040 samma mål i båda) skall vara levande region för hållbar utveckling, med bra livsmiljö, invånarna i centrum och ett blomstrande näringsliv.

I ett glesbefolkat land som Finland skall man nog ta fasta på landskapsplanens budskapbra livsmiljö och invånarna i centrum... det finns nog plats för vindkraftverk i Finland utan att planera / bygga mitt i byar och kommun centrum.

På området som Lasor Vind planerar vindkraft är ett område för rekreation. Där finns vandringsleder med vindskydd (laavu), cykelleder och skidspår. På senaste informationsmöte var det en som frågade om Lasor Vind inverkar på möjligheten att skida på området som tidigare. Han fick svar av "Lasor Vind" att det inte inverkar på något sätt på möjligheten att skida kan till och med bli bättre möjligheter var svaret.

I MBK-.....(22.5.2) finns skrivet att i området placeras skyltar som varnar för fallande is, rekommenderas att de som rör sig i området håller tillräckligt skyddsavstånd.....Detta som exempel på att man säger något lovar att man kan skida som förr men skriver något helt annat.

Jag skall ärligt säga att jag har inte läst hela MKB-beskrivningen och naturabedömningen på 410 sidor + bilagor. Men jag har varit på alla informationsmöten som ordnats. Men om / då MKB-bedömningen och naturabedömningen är så här massiv så måste det väl betyda att Lasor Vind (om det byggs) inverkar / har konsekvenser på många saker på själva vindkraftsområdet, el-överföringen och när miljön och även på större område. Konsekvenser för djur, natur och innevånare i byggden. Och jag är ganska säker på att konsekvenserna är negativa i huvudsak, svårt att hitta något positivt.

Det positiva som brukar nämnas är sysselsättningen och företagsverksamheten. Under byggtiden är huvud delen av entreprenörerna från andra orter och från utlandet. Och under (eventuell) drift behövs ingen där och servicen kommer från annan ort eller utlandet. Och det ägs med stor sannolikhet av utländska investerare och kommer att säljas med jämna mellanrum åt nya ägare så att då det är tekniskt slutkört så äger någon "långt borta" Lasor Vind och de har ingen avsikt att riva och städa upp området.

Som exempel på "positiv sysselsättning", då Märkenkalla vindkraft byggdes så mötte jag 10-15 paketbilar varje morgon under flera månaders tid, dessa paketbilar var utlandsregistrerade (PL). Så det om sysselsättningens positiva verkan.

Enligt projektchefen för Finlands för tillfället största vindkraftsprojektet i Halsua trakten är det tre grund saker som skall vara i ordning för ett lyckat vindkraftprojekt. Det skall vara långt från bebyggelse, det skall vara vettig el-överföring och ett blåsig område. Lasor Vindkraftspark fyller ingen av dessa punkter.

I Vasabladet 20.12.2023 finns ...Forskning visar att många djur undviker vindkraftverk.... En forskning visar att djur undviker vindkraftversområden tex att tranor flyttade på sej i genomsnitt 5 kilometer från kraftverken.....Källa: Naturresursinstitutet Luke.

Detta som exempel på att det är hög tid att börja förstå och att ta i beaktande att vindkraftverk inte skall byggas nära bebyggelse.

...

...

Mielipide 9

Jag tar skarpt avstånd från den enorma exploatering av naturmiljön och fornminneslandskapet väster om Kalapää träsk i Vörå som Lasor Vinds planerade projekt innebär. Inte minst själva träsket kommer att drabbas av exploateringen.

... Men det är inte den enda eller mest betydande orsaken till mitt avståndstagande. Viktigare än så är den allmänna påverkan – för att inte säga förstörelsen – av såväl natur- som fornminnesmiljön, vilket jag anser att exploateringen leder till.

Vindkraften har haft påtaglig acceptans hos allmänheten beroende på att den uppfattats som en "ren" energiform. Men vi ska komma ihåg att vindkraftverk förr i tiden – låt oss säga när möllorna i Molpe, Korsnäs, restes – var så småskaliga att de uppfattades som närapå pittoreska. I dag handlar det om helt andra dimensioner och därmed betydligt vidlyftigare inverkan på de landskap och de miljöer där vindkraft byggs. Dagens mastodontmöllor borde få oss alla att rygga tillbaka. Vi talar numera om 300 meter höga åbäken eller mer. Varje vindkraftverk är ett Eiffeltorn med vingar. Eiffeltornet är 330 meter högt.

Miljömässiga problem

Kalapää träsk ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 och klassas av miljömyndigheterna som ett fågelskyddsområde i behov av särskilt skydd (SPA-område, Special Protection Areas). Träsket har stor betydelse för fågelfaunan i olika avseenden:

1. För fåglars matsök (furagering är den biologiska termen). Här kan framhållas häckande fiskgjuse och havsörn, för vilka träsket är den naturliga källan för matsök.
2. Träsket är en viktig rastplats för flyttande fåglar. Det gäller exempelvis alla arter av svalor (ladusvala, hussvala, backsvala). Sällsynta arter som regelbundet rastar under flyttningen är bland andra salskrake och sjöorre. Liksom många andra bör tilläggas.
3. Numera inte alldeles vanliga arter som fortsättningsvis vistas och häckar i träsket är till exempel brunand, svarthakedopping och gråhakedopping.
4. I landskapsplanen har funnits inritad en ekologisk korridor i anslutning till träsket.

Jag noterar för övrigt – av kartorna att döma – hur långt det gigantiska, svettvåta hästtäckte som Lasor Vind dragit över skog och mark i sydväst närapå tangerar träskets strand. Hur är detta möjligt? Får man hantera känsliga skyddsområden så?

Risk för light pollution

I vår tids miljödiskussion används allt oftare det engelska begreppet light pollution, det vill säga ljusförorening. Kalapää träsk och området kring det har i utredningar klassats som tyst och mörkt. Detta ska givetvis ses som en positiv klassificering, för bebyggelsen lika väl som för fåglar och övrig fauna. Tystnad och mörker är en tillgång i vår tid. Det finns risk för skadligt ljud och irriterande ljus- och skuggspel från kraftverken, särskilt om Lasor Vinds fulla program med 19 enheter genomförs.

Hotat fornminneslandskap

Tittar man på uppdaterade kartor över området kryllar det av prickar som utmärker fornminnen. Men också boplatzlämningar finns noterade. Till det kan adderas att en stor del fornminnen är okända för allmänheten men också i viss mån för de sakkunniga. Många är således oregistrerade. Det mest kända området är Vitmossen, som undersökts av arkeologen Hannu Kotivuori. Han bedömde (exempelvis i årsskriften I Rågens rike 1987) området som nationellt värdefullt. Terrängarbetet inför byggandet av vindkraftsindustrin kommer att innebära stora ingrepp. Transporterna av gigantiska byggelement kräver att man anlägger enorma "krossgrusautostrador" i känslig mijö. Jag såg någon påpeka att det inte är något problem, eftersom vi redan byggt massor av skogsbilvägar. Det är som att sätta likhetstecken mellan ett vindkraftverk och en flaggstång.

Den storskaliga vindkraftsindustrin stänger dörren för allmänhetens tillgång till fornminnesområdet i och med att kravet på säkerhetsavstånd runt varje kraftverk ska uppfyllas. Gamla tassemarker blir impediment. Och vad händer sedan när 19 kraftverk ska rivs om trettio år eller så? Såg någon påpeka att det ska finnas en summa på 100 000 euro reserverad för ändamålet. Oavsett om det är sant eller inte så är det droppe i

havet! I ett reportage i Vasabladet för några år sedan åkte Lasor Vinds lokala chef med reporter genom de norra delarna av det aktuella området.

Han tillät sig att säga ungefär så här: – Titta här, ödemark överallt, bara ödemark! Det behövs ett visst mått ödemark, i betydelsen orörd mark, för att vi ska kunna bevara det som våra föregångare lämnat efter sig, liksom det som naturen gett oss. Se gärna detta ställningstagande som en hälsning från en levande ödemark.

Mielipide 10

... utlåtande och anmärkning given på MKB-förfarande år 2021, att jag motsätter mig luftburna kraftledningat från vindparken. Enda alternativet är jordkablar också utanför vindparken. Nu presenteras bara ett alternativ och det är en jordburen ledning fram till kraftledning. Men eftersom detta kan ändras i detaljplanering och bygglösa framöver, så är det skäl att upprepa att ... godkänns absolut inga luftburna ledningar ut från parken.

Vörå ådal är skyddad, det passar sig inte att dra luftburna kraftledningar i skyddad kulturmiljö. Området där vindparken planeras används frekvent året runt för idrotts- och kulturverksamhet i terrängen. Om vindkraftsparken etableras så kommer inte långlopp som Botniavasan, Botnialöpet, Botnia MTB eller orienteringstävlingar längre att kunna ordnas i området. Många vandringsleder som byggts och används året runt av verksamhet vid Norrvalla och Vörå Skidcentrum kommer också att begränsas och verksamheten upphör om vindparken etableras. Fornminnen som Vitmossens bronsålderns boplatz besöks frekvent av turister via vandringslederna.

... har under vintern 2023-24 blivit kontaktade av bolaget Enersense Oyj som bygger infrastruktur för vindparker. De har via bedrägligt förfarande misslett markägare i området Kovik, Karvsor att det skulle vara möjligt att bygga vindpark i dessa byars område. Enda motiveringen till detta kontaktagande är att Enersense Oyj agerat på Lasor Vindparks initiativ, att försöka få markägare att snabbt skriva under utskickade arrendeavtal så att byggande av kraftledning från Lasor till Öland/Kaitsor kunde bli ett möjligt alternativ. Enbart vissa markägare har kontaktats, sådana som ställt lite frågor har sedan förbigåtts och kontakten upphört. Detta är ett fruktansvärt sätt att agera, dels att locka markägare med fel information och missleda godtrogna att skriva under för byggande av vindpark, när bolaget vet att ingen vindpark kan byggas utan tänker använda marken för byggande av kraftledning. Så Lasor Vind Oy Ab och Saba Vind Oy Ab sätt att agera under planeringsprocessen för Lasor vindpark inger inget gott förtroende.

Kalapää miljöförening rf

Miljökonsekvensbeskrivningen består av hundratals sidor text, bilder och tabeller, nästan tio sidor med källhänvisningar och en diger lista på välmeriterade utredare. För en förening som Kalapää miljöförening rf är det omöjligt att kontrollera och värdera alla utredningar och påståenden och dessutom har vi inte tillgång till t.ex. de hemligstämplade fågelutredningarna.

Lassor Vind Ab står i beråd att placera in ett vindkraftsområde där det inte hör hemma:

- mellan dokumenterat värdefulla och skyddade områden som Vörå ådal och Kalapää bosättningsområde,
- med ett VARK-område och otaliga andra platser för fornfynd mitt i det planerade området och Vörå kyrka som nära granne,
- med flera friluftsleder (bl.a. cykelled och Botniavasans spårsträckning) som genomkorsar området,
- med flera turistattraktioner (t.ex. st Olavsleden, Vitmossens vandringsled och fornhusen vid Tuckor Långträsk) inom området.
- med flera större fågelarters flyttstråk genom området och i närheten av Natura 2000- området Kalapää träsk med SPA-status.

Detta ska tydligen ske:

- trots att en stor majoritet av de närmast boende är kritiska och oroade för sin ändrade livsmiljö,
- trots att miljön (både boende och natur) runt Kalapää träsk förstörs,
- trots att Natura 2000 och SPA-skyddet av Kalapää träsk äventyras,
- trots att Folkhälsans och Vörå idrottsgymsnas verksamhet kringskärs,
- trots att vindkraftsområdet genom sitt läge sammankopplar flera andra vindkraftsområden med varandra och förstärker de negativa effekterna

Och med oseriösa metoder:

- utredningsmaterialet är svagt och vilseledande (bl.a. fågelutredningen, utredningarna om ljudföroreningarna, skuggeffekter och möllornas inverkan på landskapet, kartuppgifter om det skyddade Kalapää bosättningsområdet).
- utredningsmaterialet är manipulerat (bl.a. val av fotograferingsplatser, bildvinklar, fotomontage)
- gammalt källmaterial, som dessutom gjorts av det utredande bolaget (FCG) självt, används som stöd för slutsatser som gynnar bolagets planer (bl.a. utredningen om kollisionsrisken mellan fåglar och vindkraftverk).
- motiveringen av avgörande slutsatser är inte underbyggda (bl.a. slutsatserna från resultatet av invånarenkäten

Lasor-området är inte lämpligt för vindkraft och ALTO är det som bör väljas i miljökonsekvensbedömningen. Med hjälp av våra medlemmars lokalkännedom och utgående från kontaktmyndighetens uttalande om programmet för bedömningen av miljökonsekvenserna av Lasor vindkraftspark daterat 16.11.2021 har vi synat några av de flagranta övertrampen litet närmare.

Konsekvenser för landskapet, den byggda kulturmiljön och fornlämningarna

Citat från Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016, "Tuulivoimarakentamisen suunnittelu": "Maisema on kuitenkin muutakin kuin visuaalinen maisemakuva. Siksi tuulivoiman vaikutuksia selvitettäessä ja tuulivoimaalueita suunniteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota maiseman historiaan, toiminnalliseen luonteeseen sekä esteettisiin ja kulttuurisiin arvoihin.....Maiseman sietokyvyllä tarkoitetaan maiseman visuaalista herkkyyttä eli sen kykyä vastaanottaa uusia elementtejä ilman, että maiseman luonne merkittävästi muuttuu."

Kalapää bosättningsområde med både fast- och fritidsboende är ett område som inte tål några större ingrepp i miljön. Området är skyddat på landskapsnivå som kulturellt värdefull byggnadsmiljö. Ljud- och ljusföroreningarna inom området är minimala. Den planerade industriområdet för vindkraft längs hela den västra delen av bosättningsområdet skulle helt fördärva miljön i området - både natur och boendemiljön.

Citat från kontaktmyndighetens utlåtande från 16.11.2021: "Enligt bedömningsprogrammet används Miljöministeriets handledning (Weckman 2006) som grund för bedömningen. I handledningen specificeras hur långt vindkraftverkens olika konstruktioner syns. Kontaktmyndigheten påpekar att i bedömningen av landskapskonsekvenserna måste man beakta att kraftverken är avsevärt större nu än då handledningen publicerades. Således kan avstånden inte direkt jämföras med handledningen, eller så måste man framföra en bedömning av hur läget avviker jämfört med situationen enligt publikationen. I bedömningsbeskrivningen måste man ta hänsyn till hur de planerade kraftverken syns i verkligheten. I bedömningen bör även flyghinderljusens konsekvenser för utsikten nattetid åskådliggöras. I bedömningen av landskapskonsekvenserna bör man även granska eventuell samverkan med andra vindkraftsprojekt i närområdet."

Bifogade fotomontage - gjort av en av föreningens medlemmar - säger egentligen allt som behöver sägas. Den övre bilden: Fotomontage från östra sidan av Kalapää träsk norra del. Den undre bilden: Fotomontage från östra sidan av Kalapää träsk södra del.

Kontaktmyndighetens utlåtande har kringgått eller helt negligerats. Bildvinklarna och fotomontagen i miljökonsekvensbeskrivningen är direkt vilseledande och manipulerade.

Enligt bilaga 3 "anmärkningsvärda saker, Lasor vindkraftspark" är den skyddade värdefulla bebyggda kulturmiljön i Kalapää utsatt på kartan att enbart gälla bosättningsområdets norra del - direkt felaktigt.

I konsekvensanalysen negligeras bl.a. följande väsentliga omständigheter:

- Kalapää träskets vattenytas speglingseffekt förstärker möllornas synlighet och påverkar landskapet och utsikten både dag- och nattetid,
- på träsket växer inga träd - sikten mot möllorna är helt fri,
- hälften av bebyggelsen är placerad på träskets höglänta östra sida,
- bostädernas fasader vätter mot träsket med utsikt över träsket,
- vindkraftverken i Lasor-projektet är placerade längs hela träskets västra sida samt sydväst och nordväst om träsket och tillsammans med närliggande kraftverk norr och söder om Kalapää borttas alla möjligheter till en vindkraftsfri utsikt från träsket och bosättningen på träskets östra sida.
- berget längs träskets hela östra sida skymmer horisonten och utsikten österut från bosättningsområdet. Betydelsen av en fri horisont och utsikt västerut förstärks därmed och vindmöllorna negativa effekt blir uppenbar.

Konsekvenser för fågelbeståndet och faunan (inklusive viltarterna) samt skyddsområdena

Lasor Vind Ab:s projektområde har väsentligt ändrats från bedömningsprogrammet för miljökonsekvenser som daterats 10.9.2021. I områdets nordöstra del har området utvidgats väsentligt för att ge plats för två vindkraftverk. Området ser m.a.o. helt annorlunda ut i miljökonsekvensbeskrivningen som är daterad 8.12.2023. Någon kartläggning av hönsfåglarnas spelplatser, avlyssning av ugglor, uppföljning av vårflytt eller kartläggningstaxering och punkttaxering har inte utförts på det "nya" området eftersom undersökningarna verkstälts under tiden 31.3.2020 - 14.5.2021 - alltså innan bedömningsprogrammet presenterades. Detta bekräftas även av kartbilder som presenteras och av noterade fågelobservationer.

Att Luke (16.11.2021) anser att skogshönsens spelplatser bör utredas under flera efterföljande år har negligerats - inga nya kartläggningar av spelplatser för hönsfåglar anges förutom de som gjorts 23.3.-14.5.21. Vi har tyvärr inte tillgång till resultatet av alla dessa utredningar men kartläggningen kan inte anses tillförlitlig.

Två konkreta exempel som avslöjar fågelutredningens brister: Lappugglans häckning inom planeområdet har inte noterats - trots att ungarna i två bon ringmärkts under sommaren 2022. Likaså kan observationen av häckande tranor på bilaga 4 inte anses trovärdig. Antalet häckande tranor i området är mångfalt större än vad utredningen anger.

Kraven man måste ställa på en fågel- och fladdermusutredning på ett område, som med fågel- och fladdermössens rörlighet bedömt, är granne till Natura 2000 och SPA-området Kalapää-träsk uppfylls på intet sätt.

Citat från miljökonsekvensbeskrivningen:

"Vid uppföljningarna av fågelkonsekvenser vid vindkraftsparker som pågått under flera flyttsäsongen under de senaste åren (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy 2014–2019, Suorsa 2019) har det konstaterats att största delen av de flyttande fåglarna flyger runt vindkraftsparkerna och väjer för enskilda vindkraftverk.".... "Som konsekvenser som riktas till flyttfåglar bedömdes i synnerhet de kollision- och barriäreffekter som vindkraftverken orsakar. Dessutom undersöktes konsekvenser som riktas till fåglarnas rast- och födosökningsområden under deras flytt. Den slutliga konsekvensbedömningen har gjorts med antagandet att fåglarna väjer för vindkraftverk, vilket påvisas av flera undersökningsresultat från Finland (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy) och andra håll i världen."

Citaten ovan avslöjar med önskvärd tydlighet att konsekvensbedömningen inte är trovärdig. Konsekvensbedömningen är dessutom grundad på ett synnerligen bristfälligt undersökningsmaterial. Att utgå ifrån ett antagande som grundar sig på egna undersökningar från en tid (2014-2019) då vindkraftsutbyggnaden var i barnskorna och möllornas storlek kanske en tredjedel av vad de är idag är rent bedrägligt.

I och med den enorma utbygganden av vindkraften i Österbotten skall de nyaste rönen inom branschen användas som bedömningsgrund. LUKES nyligen sammanställda rön från olika undersökningar om hur vindkraften påverkar fåglar och djur bör användas som referensram och bedömningsgrund.

Citat från kontaktmyndighetens utlåtande från 16.11.2021 "Kontaktmyndigheten konstaterar att fiskgjusen har konstaterats flyga i riktning mot Kalapää träsk från västsydväst i fågelutredningar som har gjorts i tidigare projekt. Betydelsen av fiskgjusens och havsörnens jaktflygningar bör utredas i bedömningsbeskrivningen både för kraftledningens och vindkraftsområdets del."

Detta har helt ignorerats i underökningen om dagrovfåglarnas födosökningsområden.

Så här beskrivs Kalapää träsk på ympäristö.fi: "Kalapää träsk är en lång och smal sjö uppströms i en bifåra som rinner ut i Kimo å. Den östra stranden är tämligen brant och består ställvis av klippor, medan den västra stranden är anmärkningsvärt låglänt. Vegetationszonerna, i synnerhet vassbältet, är omfattande. Den dominerande arten är sjöfräken. Arter som kräver rikligt med näring saknas i vegetationen. Det rikliga beståndet av kransalger är speciellt. Det måttliga sjöfågelbeståndet är kännetecknande för det mycket mångsidiga fågelbeståndet. Det finns också mycket fisk i sjön."

Uppgifter om vattendjupet saknas men det kan bara beskrivas med ett ord: Grunt (max djup rör sig kring 2-3 m men i genomsnitt är vattendjupet betydligt lägre). Träskets långsmala sträckning är i riktningen syd-nord.

Kalapää träsk är långsmalt, vilket innebär att fåglarna behöver utrymme utanför själva träskets gränser för inflygning till och utflygning från träsket. Detta gäller både fåglar som skall ta sig till och från de stora flyttstråken och de som söker föda i träsket. Träskets bredd utgör 100-200 m till största delen och utgör som bredast ca 500 m. S.g.s. hela området öster om träsket är bergigt och höglänt vilket försvårar in- och utflygning österifrån. Lasor Vind Ab har planer på vindmöllor förutom längs träskets hela västra sida även nordväst och sydväst om träsket. Möllorna skulle bilda en 300 m hög barriär som i hög grad hindrar fåglarna att ta sig till träsket från väster, sydväst och nordväst. Söder om träsket planeras dessutom Kivine vindkraftsområde och norr om träsket Roukus vindkraftsområde (Kimo). Fåglarna måste ges möjlighet att ta sig till och från skyddsområdet - barriären med vindmöllor kommer att utgöra ett hinder för det.

Träsket är fiskrikt och utgör födoställe för bl.a. två-tre fiskgjusrevir. Ett revir finns nordväst om träsket på Tjiljane, ett söder om träsket på Vörsmossen. Ett tredje revir i Lotlax på Kärkinemossen behöver även träsket för matsök - speciellt efter att Söderskogens vindkraftsplaner så småningom verkställs. Ungarna i alla bon torde ha ringmärkts 2022 och/eller 2023. Örnrevir finns nordväst om träsket (tyvärr har vi inte tillgång till dessa skyddade uppgifter men har noterat örnarnas inflygningen från nordväst till träsket). Den inflygningsmöjligheten omintetgörs av de planerade möllorna norr- och speciellt nordväst om träsket. Att flagga med att ta bort två möllor närmast Pirtjärv träsk och i stället placera ut två nya norr och nordost om Kalapää träsk visar på okunnighet eller nonchalans.

Kalapää träsk är unikt i sitt slag i Österbotten - torde inte finnas många (om ens något) liknande SPA-oråde. Träsket utgör i sin helhet SPA-område. Både antalet fågelarter och individer har under årens lopp växlat. T.ex. för några år sedan fanns varken skratmåsar eller svarthakedoppingar som häckfågel i träsket men nu finns de där igen. Listan på arter, som utgör grund för skyddandet av Kalapää träsk, skall inte heller tas som heltäckande i området. T.ex. saknas uppgifter om fladdermöss, som tillgodogör sig de insekter som finns vid träsket och alla våra arter av svalor, som använder träsket för matsök och dess vassruggar som samlingsplats inför höstflyttningen.

LUKEs sammanställning av undersökningar om hur fåglar- och djur påverkas av vindmöllorna är skrämmande. SPA-området skulle tömmas på flera av sina karakteristiska fågelarter om planerna på vindkraft verkställs i enlighet med planerna. Att träsket är grunt ökar känsligheten för t.ex. eventuella föroreningar och ingrepp i naturen.

Ett skyddsområde lever och skall ges förutsättningar att leva vidare. Bedömningen av de planerade vindkraftverkens inverkan skall ske utgående från träskets och även dess omgivnings roll som livsmiljö för nu rödlistade arter men även träskets framtida roll, som en följd av den enorma utbyggnaden av vindkraft i Österbotten. Att riskera en nedmontering av träskets roll som Natura-område med SPA-status går stick i stäv med EU:s utökade krav på skyddsområden för säkerställandet av naturens mångfald.

Bullerkonsekvenser och konsekvenser av blinkande ljus och skugga

Citat från kontaktmyndighetens utlåtande från 16.11.2021: "I bedömningsbeskrivningen bör man också granska eventuell omfattning av blinkande ljus och skuggor och tidpunkter när fenomenet förekommer vid de närmaste bostads- och fritidshusen. I bedömningen av buller och blinkande ljus och skuggor bör också kraftverkens avstånd till närmaste stadigvarande bostäder och fritidsbostäder framföras på ett tydligt sätt. I flera åsikter befaras att vattenytan i Kalapää träsk förstärker konsekvenserna av såväl buller som blinkande ljus och skuggor. Kontaktmyndigheten konstaterar att konsekvenserna bör utredas i bedömningsbeskrivningen."

Någon utredning av hur vattenytan påverkar buller, blinkande ljus och skuggeffekter ingår inte i miljökonsekvensbeskrivningen. Det planerade vindkraftsområdet sträcker sig förutom längs hela västra delen av Kalapää träsk också syd- och nordväst om träsket. Andra vindkraftsprojekt ss Roukus norr om träsket (Kimo) och Kivine söder om träsket (Höjsalområdet) täcker effektivt in de södra och norra synfälten. Bosättningen (fast- och fritids-) på östra sidan av träsket ligger höglänt (t.o.m. 60 m öh). Östra sidan av träsket består till största delen av berg och klippor. På träsket växer inga träd och byggnadernas fasader vätter mot träsket.

Bebyggelsen är m.a.o totalt oskyddad mot de ljud- och ljusföroreningar som vindmöllorna medför. Bergsområdet längs träskets östra sida reflekterar bullret från möllorna ut mot träsket och bebyggelsen. Kalapää träskets vattenyta förstärker de negativa ljus- och ljudeffekterna - både dag som natt p.g.a. speglingseffekten (bild 1 och 2). Kalapää träskets rekreativvärde förstörs och boendemiljön runt träsket går samma öde tillmötes. Det kan väl inte vara meningen för ett bosättningsområde, som dessutom har statusen värdefull bebyggd kulturmiljö på landskapsnivå.

Helhetskonsekvenser för människan

Citat från kontaktmyndighetens utlåtande från 16.11.2021: I bedömningsprogrammet har de sociala konsekvenserna inte lyfts fram på förhand som vindkraftsprojektets huvudsakliga konsekvenser. På basis av responsen från hörandet anser dock kontaktmyndigheten att dessa bör särskilt bedömas. I närområdet finns rikligt med bebyggelse som bör beaktas i projektet och projektets konsekvenser. Kontaktmyndigheten anser det vara bra att en invånarenkät utförs i projektet. I bedömningen bör man ta hänsyn till responsen som har erhållits under evenemangen för allmänheten och av invånarna och lokala föreningar under den pågående MKB-processen.

Citat från miljökonsekvensbeskrivningen: "Som stöd för bedömningen av konsekvenserna för människor gjordes en invånarenkät i september– oktober 2022. Enkäten riktades till alla personer som bor eller äger en fritidsfastighet på under 3 kilometers avstånd från de planerade kraftverken och på under 300 meters avstånd från den planerade elöverföringsrutten samt till ett antal slumpmässigt valda personer som bor

längre bort. Enkäturvalet bestod av 500 hushåll." Att påstå att enkäten riktats till alla som bor eller äger en fritidsfastighet på under 3 km från de planerade kraftverken är rent nonsens. Det stämmer inte.

Citat från miljökonsekvensbeskrivningen: "Av de svarande som bor nära vindkraftsparken bedömde 64 procent att den förändring i landskapet som vind- kraftverken orsakar inverkar negativt eller väldigt negativt på deras eget liv."

Det förklaras med "Detta torde åtminstone delvis bero på den stora uppskattningen av det egna bostadsområdet i nuläget och oron för att el-ledningarna ska försämra trivseln". Förklaringen är direkt hårresande - värderar invånarna i närheten av vindkraftsområdet sitt bostadsområde för högt? Tillvägagångssättet hör inte hemma i Vörå kommun, vars kommunstrategin anger att planeringen skall beakta invånarnas behov och åsikter om vad en god boendemiljö är.

Konsekvenser för radarverksamheten, kommunikationsförbindelserna och säkerheten

Citat från planeringen av Roukus-projektet i Kimo: "Räddningsmyndigheten anser därför att inga byggnader, friluftsleder eller övriga allmänna vistelseområden bör finnas närmare än 600 m från kraftverken. (Räddningslagen 379/2011 14 §)".

Det har tydligen ingen som helst betydelse för placeringen av möllorna i Lasorprojektet. Området genomkorsas av olika friluftsleder. Fornhuset vid Tuckor Långträsk är välbesökt och Folkhälsan och idrottsgymnasiet vid Norrvalla behöver området för sin friluftsutövning. Lägg dessutom till att Rökiövägen bör betraktas som räddningsväg för boende och för utövare av fritidssysselsättningar eller arbetsuppdrag i området.

Avslutning

Lasor vind Ab har inte kunnat påvisa - annat än med oseriösa metoder - att det område som bolaget arrenderar skulle vara lämpligt som industriområde för vindkraft.

Argumenten, som talar för att området är direkt olämpligt för vindkraft är starka nog var för sig men speciellt tillsammans och miljökonsekvensbeskrivningen är i grunden så bristfällig att några kompletteringar av undersökningen och ev omskrivningar av konsekvensanalysen inte kan förvandla svart till vitt och få området att framstå som lämpligt för vindkraft. Vi har inte möjlighet att bedöma t.ex. buller- och skuggmodelleringar och inte har vi heller förstås tillgång till hemligstämplat material. Vår genomgång är heller inte heltäckande men alldeles tillräcklig som underlag för vår åsikt att Alt 0 skall väljas bland de tre alternativ som anges i miljökonsekvensbeskrivningen. Området är inte lämpat för vindkraft.